

Pellervon Kirjasto 47

HANNES GEBHARD

SUOMEN
OSUUSKASSALIIKE
TÄTÄ NYKYÄ

Handwritten flourish

PELLERVON
ARKISTO

PELLERVO-SEURA

801577

PELLERVON KIRJASTO N:o 47

HANNES GEBHARD

SUOMEN OSUUSKASSALIIKE
TÄTÄ NYKYÄ

JULKAISTU
LIIKKEEN 25-VUOTISJUHLAN
JOHDOSTA

PELLERVO-SEURA

Pellervo Seura

Helsinki 1927
Yhteiskirjapaino Osakeyhtiö

Alkusanat.

Tämä kirjanen julkaistaan sen juhlan johdosta, jonka Keskuslainarahasto huhtikuun 29 p:nä 1927 järjesti Suomen osuuskassaliikkeen ensimmäisen 25-vuotisjakson päättyessä. Sisällyksen pääosan muodostaa professori *Hannes Gebhardin* tässä juhlassa pitämä esitelmä. Sitä on kuitenkin erinäisissä kohdin lisäilty; kirjasen II luku on sitäpaitsi kokonaan uutta.

Kirjasen on lopulliseen painokuntoon toimittanut Pellervo-Seuran kirjallinen sihteeri, maisteri *Ilmari Rahola*.

Pellervo-Seuran toimisto.

SISÄLLYS

	Siv.
I. Suomen osuuskassat	5
II. Osuuskassojen Keskuslainarahasto	40
III. Loppusanat	49

I.

Suomen osuuskassat.

Suuri ruotsalainen kirjailija ja ajattelijä *Viktor Rydberg* on verrannut kristinuskoa lippaaseen, joka on täynnä kimaltelevia jalokiviä. Pitkien väliaikojen jälkeen onnistuu jonkun löytää siihen avain, avata se ja ottaa esille jotain uutta tästä salaperäisestä aarteesta, joka on ihmiskunnan perintöosa ja sen nuortumisen lähde. Näihin sanoihin Rydberg puki vakaumuksensa siitä, että kristinuskolla edelleenkin on elämää uudistava voima ja että tästä salaperäisestä totuudenlähteestä pulppuaa yhä edelleen uusia voimia, jotka ovat omansa ihmiselämää nuorentamaan.

Tällaisena uudistavan voiman löytäjänä on viime aikoina esitetty aikalaistensa mielestä kylläkin lapsellinen haihattelijä, mutta samalla harvinaisen rohkea kauppiaanpoika *Fransiskus Assisilainen*. Hän, niinkuin tiedetään, perusti 1200-luvulla aluksi aivan vähäpätöisen kerjäläismunkkien munkkikunnan. Siitä kasvoi kumminkin mahtava, yli maailman levinnyt uskonnonlinen ja hyväntekeväisyyttä harjoittava liike, jonka merkitys koko sivistys-, jopa taloudellisenkin elämän uudistajana käy yhä valtavammaksi, kuta enemmän historia pääsee sitä valaisemaan.

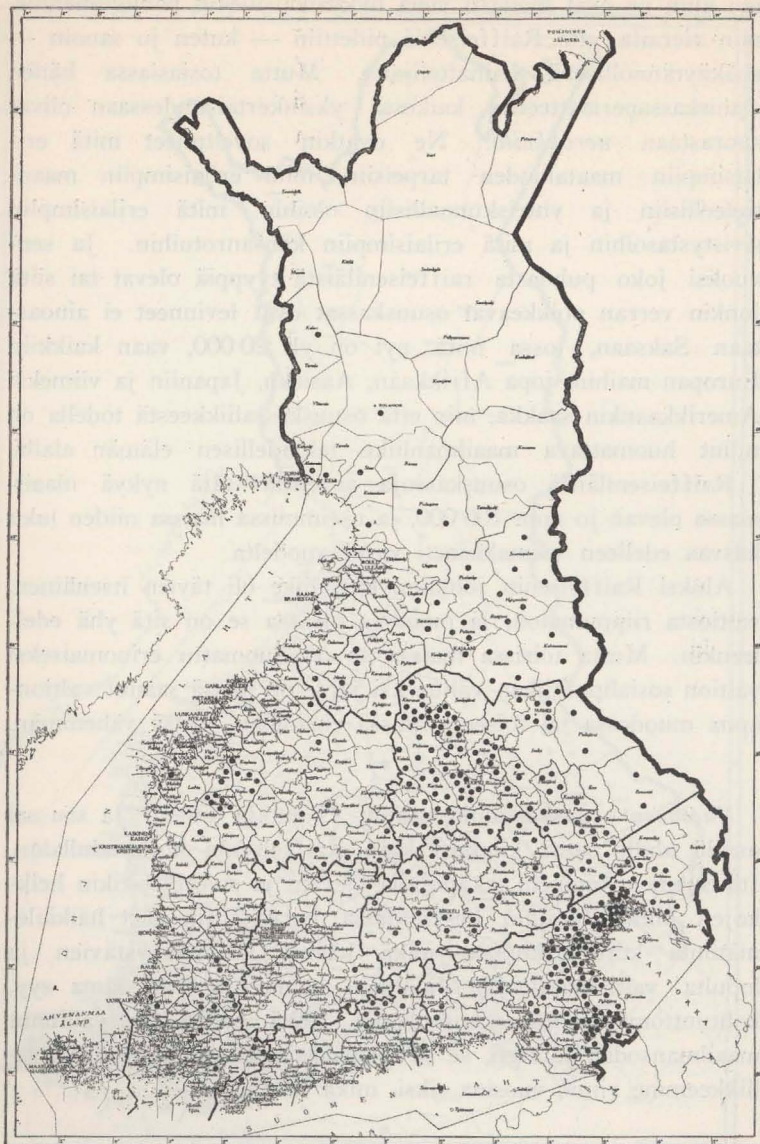
Samanlaisena jalokivenlöytäjänä, jolle tuo salaperäinen lipas on auennut, tahtoisin pitää myöskin *osuuskassaliikkeen alullepanijaa*, saksalaista *Friedrich Wilhelm Raiffeiseniä*. Hänkin oli lapsellisen avomielinen ja vain vähäistä opillista sivistystä saanut henkilö, jota maailma niinikään pitkät ajat piti haihattelijana, omistamatta hänelle suurempaa huomiota. Mutta hänellä oli harras kristillinen mieli ja köyhien ja sorrettujen kovaa koh-

taloa lämpimästi säälivä sydän. Ja nämä ominaisuudet tekivät hänestäkin suuren, nyt jo koko maailman käsittävän liikkeen alkuunpanijan, liikkeen, joka pyrki aikaansaamaan kristinopin mukaista uudistusta rahaliikkeen alalla.

Raiffeisenin kotiseutua olivat 1840-luvulla kohdanneet niin ankarat kadot, että jo ennestäänkin vähävarainen pikkuviljelijäväestö oli joutunut *nälkää kärsimään*. Heidän kurjuuttaan lisäsi vielä siellä rehoittava häikäilemätön *koronkiskonta*. Tämä sai heidän keskuudessaan asuvan pikkuvirkamiehen Raiffeisenin perustamaan jonkinlaisen hätäapuyhdistyksen, joka rupesi yhteisostoin toimittamaan välttämättömiä elintarpeita, vieläpä pitämään yhteistä keittolaa. Jouduttuaan sittemmin eräässä kirjassessa tutustumaan Ranskassa parhailleen leviämässä olevaan *osuustoiminta-aatteeeseen* Raiffeisen rupesi kokeilemaan tämän uuden aatteen sovittamiseksi pienviljelijäin luotto-oloihin. Köyhien, pimeydessä elävien pikkuviljelijäin sekä taloudellisten että siveellisten heikkouksien ja tarpeitten tarkkana tuntijana hän pääsi vähitellen selville siitä, millainen sen rahalaitoksen piti olla, joka voisi nostaa heidät kurjuudesta. Näin syntyivät n. s. *Raiffeisenin osuuskassaperiaatteet*: mitättömän pienen pääoman, kaikkien jäsenten rajaton vastuu kassansa veloista, niin pieni piiri, että kaikki tuntevat tarkoin toisensa, ankara seulpta, niin että kassan jäseniksi ei oteta siveellisesti kelvottomia henkilöitä, kuten juoppoja, valehtelijoita, laiskoja tai muutoin taloudenhoitoaan laiminlyöviä, lainojen myöntäminen vain tuotantoa edistäviin tarkoituksiin, tarkka valvonta, että lainat todella käytetään ilmoitettuun tarkoitukseen sekä vihdoinkin maatalouden vaatimusten mukaan riittävän pitkä laina-aika.

Tällaisten periaatteiden noudattamista valvomaan Raiffeisen ei uskonut pikkuviljelijöitä itseään, vaan hän pyrki, mikäli mahdollista, saamaan kassojensa johtoon etupäässä pappeja tai muita korkeammalla siveellisellä ja sivistyksellisellä asteella olevia henkilöitä. Hän piti näet välttämättömänä, että silloin alhaisella kehitystasolla olevat Saksan maanviljelijät saadaan kassan holhonnant alaisiksi, jotta he sen avulla voivat päästä nousemaan.

Kartta 1. Osuuskassat, joilla v. 1910 oli luottoa Keskuslainarahastosta.
374 osuuskassaa.

Tällaiset pankkiperiaatteet olivat tietysti senaikuisille, samaten kuin ne ovat monasti vielä nykyaikaisillekin pankkimiehille, niin vieraita, että Raiffeiseniä pidettiin — kuten jo sanoin — epäkäytännöllisenä haihattelijana. Mutta tosiasiaassa hänen osuuskassaperiaatteensa kaikessa yksinkertaisuudessaan olivat suorastaan *nerokkaita*. Ne ovatkin soveltuneet mitä erilaisimpiin maatalouden tarpeisiin, mitä erilaisimpiin maantieteellisiin ja yhteiskunnallisiin oloihin, mitä erilaisimpiin sivistystasoihin ja mitä erilaisimpiin kansanrotuihin. Ja sen vuoksi joko puhdasta raiffeiseniläistä tyyppiä olevat tai siitä jonkin verran poikkeavat osuuskassat ovat levinneet ei ainoastaan Saksaan, jossa niitä nyt on yli 20 000, vaan kaikkiin Europan maihin, jopa Afrikkaan, Aasiaan, Japaniin ja viimeksi Amerikkaankin saakka, niin että osuuskassaliikkeestä todella on tullut huomattava maailmanliike taloudellisen elämän alalla.

Raiffeiseniläisiä osuuskassoja arvellaan tätä nykyä maailmassa olevan jo noin 100 000, ja useimmissa maissa niiden luku kasvaa edelleen voimakkaasti vuosi vuodelta.

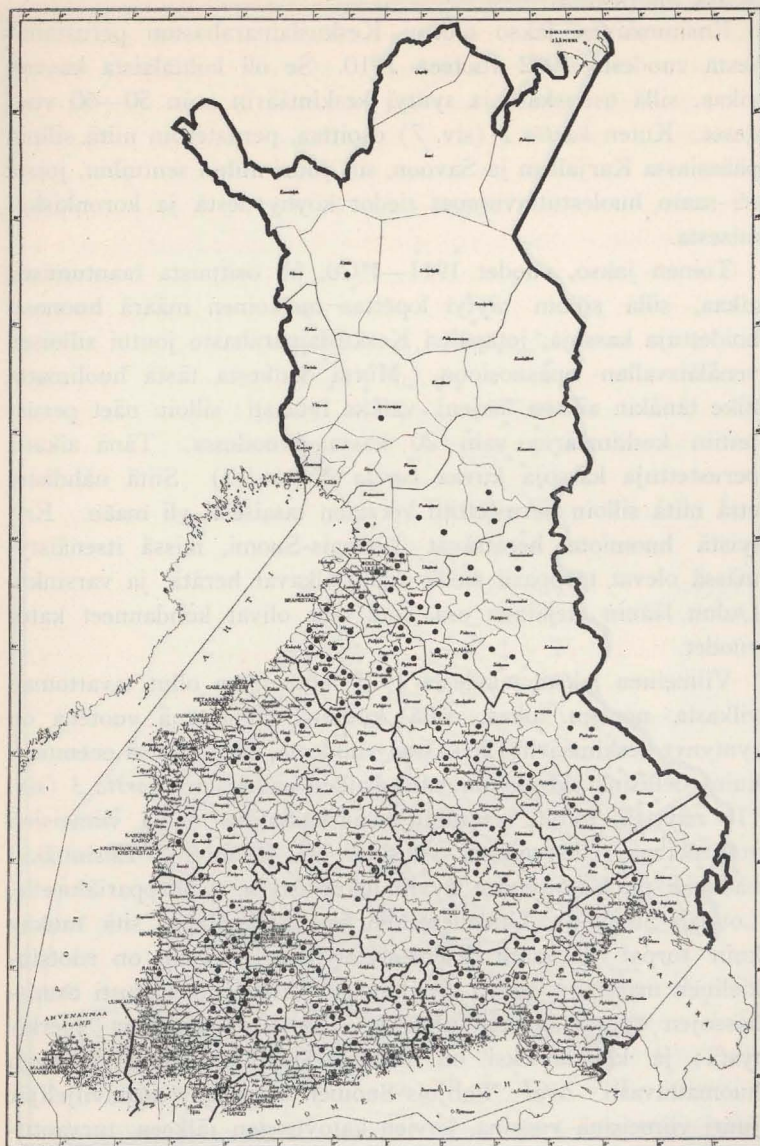
Aluksi Raiffeisenin johtama kassaliike oli täysin itsenäinen, valtiosta riippumaton, ja monessa maassa se on sitä yhä edelleenkin. Mutta toisissa maissa se on huomattu erinomaiseksi valtion sosialipolitiikan välineeksi ja se on niissä saanut valtion-apua muodossa tai toisessa, missä enemmän, missä vähemmän.

*

Suomeen osuuskassaliike saapui 25 vuotta sitten. Ja sen sai meillä alulle sama kurjuus kuin Raiffeisenin kotiseudullakin. Itä-Suomen köyhien, takapajulla olevien ja siveellisestikin heikkojen pikkuviljelijäin keskuudessa harjoitettiin näet häikäilemätöntä koronkiskontaa, mikä käänsi isänmaanystävien ja lopulta valtiomahtienkin huomion puoleensa. Ja sama syy, kohtuuttoman korkea korkokanta, mikä meillä on vallinnut maailmansodan jälkeen, se se on pääasiassa saanut osuuskassaliikkeemme viime vuosina siksi, mikä se nyt on.

*

Kartta 2. Osuuskassat, jotka vv. 1911—1920 saivat Keskuslainarahastosta ensi luottonsa. 228 osuuskassaa.

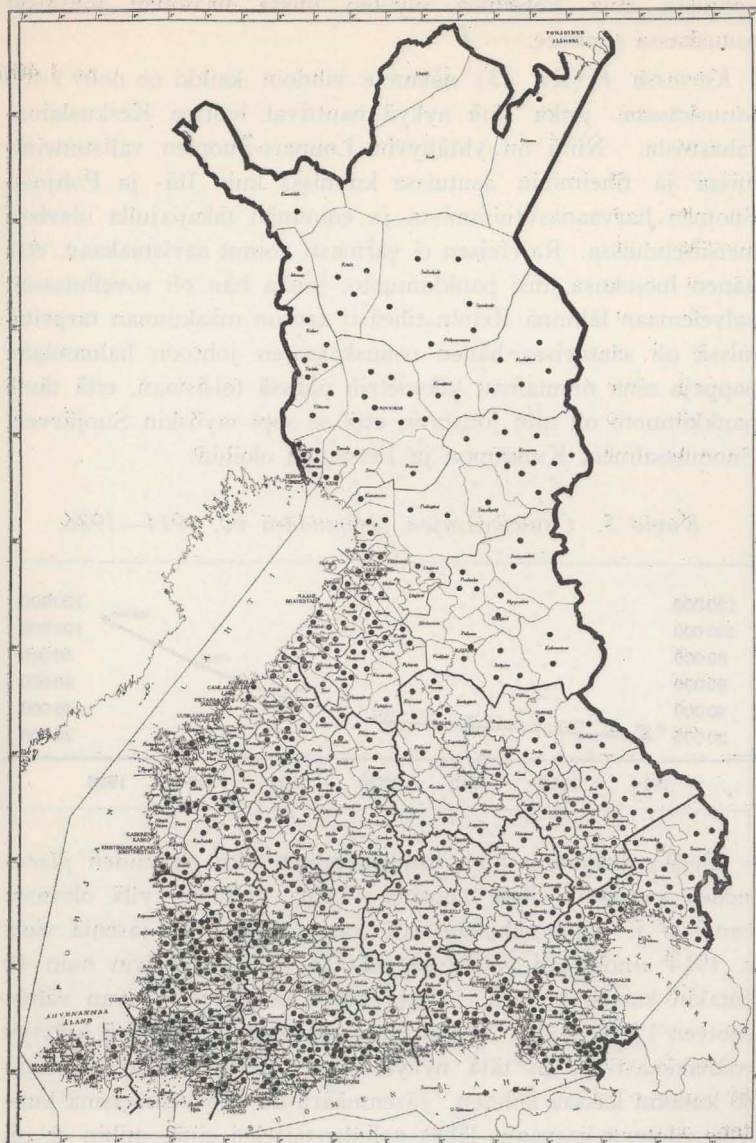
Suomen osuuskassaliikkeen kehityksessä voidaan erottaa *kolme ajanjaksoa*.

Ensimmäinen jakso ulottui Keskuslainarahaston perustamisesta vuodesta 1902 vuoteen 1910. Se oli kohtalaista kasvun aikaa, sillä osuuskassoja syntyi keskimäärin noin 50—60 vuodessa. Kuten *kartta 1* (siv. 7) osoittaa, perustettiin niitä silloin pääasiassa Karjalaan ja Savoan, siis juuri niihin seutuihin, joista oli saatu huolestuttavimmat tiedot köyhyydestä ja koronkiskomisesta.

Toinen jakso, vuodet 1911—1920, oli osittaista taantumisen aikaa, sillä silloin täytyi lopettaa melkoinen määrä huonosti hoidettuja kassoja, jotapaitsi Keskuslainarahasto joutui silloisen venäläisvallan epäsuosioon. Mutta kaikesta tästä huolimatta liike tänäkin aikana laajeni, vaikka hitaasti: silloin näet perustettiin keskimäärin vain 20 kassaa vuodessa. Tänä aikana perustettuja kassoja kuvaa *kartta 2* (siv. 9). Siitä nähdään, että niitä silloin perustettiin verraten tasaisesti yli maan. Eri-tyistä huomiota herättävät Lounais-Suomi, missä itsenäistymässä olevat torpparit siellä täällä alkavat herätä, ja varsinkin Oulun läänin eteläinen osa, jota taas olivat kohdanneet kato-
vuodet.

Viimeinen jakso, vuodesta 1921 lähtien, on ollut tavattoman vilkasta nousun aikaa, sillä kuutena viimeisenä vuotena on syntynyt keskimäärin 120 kassaa vuodessa, eli yhteensä enemmän kuin edellisinä vuosikymmeninä kaiken kaikkiaan. *Kartta 3* (siv. 11) näyttää, mihin seutuihin osuuskassaliike näinä viimeisinä voimakkaan edistymisen vuosina on levinnyt. Ensinnäkin näemme niitä syntyneen hyvin lukuisasti n. s. torpparialueelle, Lounais-Suomeen, Uudellemaalle ja Satakuntaan, sitä mukaa kuin torpat on saatu itsenäistytetyiksi; toiseksi on ruotsinkielinen maaseutu, missä sivistyneistö varemmin vastusti osuuskassojen perustamista, alkanut ymmärtää näiden merkitystä; ja kolmanneksi on Pohjois-Suomi herännyt. Sangen huomattavasti ovat Pohjois-Suomen köyhät maanviljelijät juuri viimeisinä vuosina, kovien katovuosien jälkeen, turvautu-

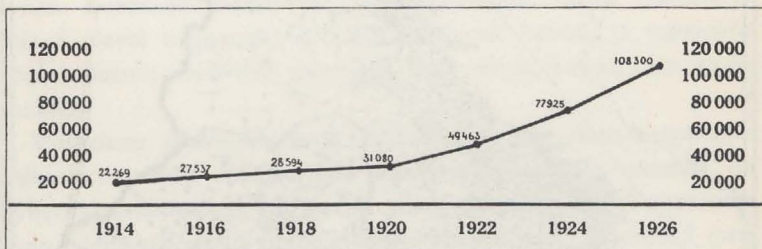
Kartta 3. Osuuskassat, jotka vv. 1921—1927 saivat Keskuslainarahastosta
ensi luottonsa. 757 osuuskassaa.

neet osuuskassoihin; niin he ovat tehneet pohjoisimmissakin kunnissa aina Petsamoa myöten, missä maailman pohjoisin osuuskassa sijaitsee.

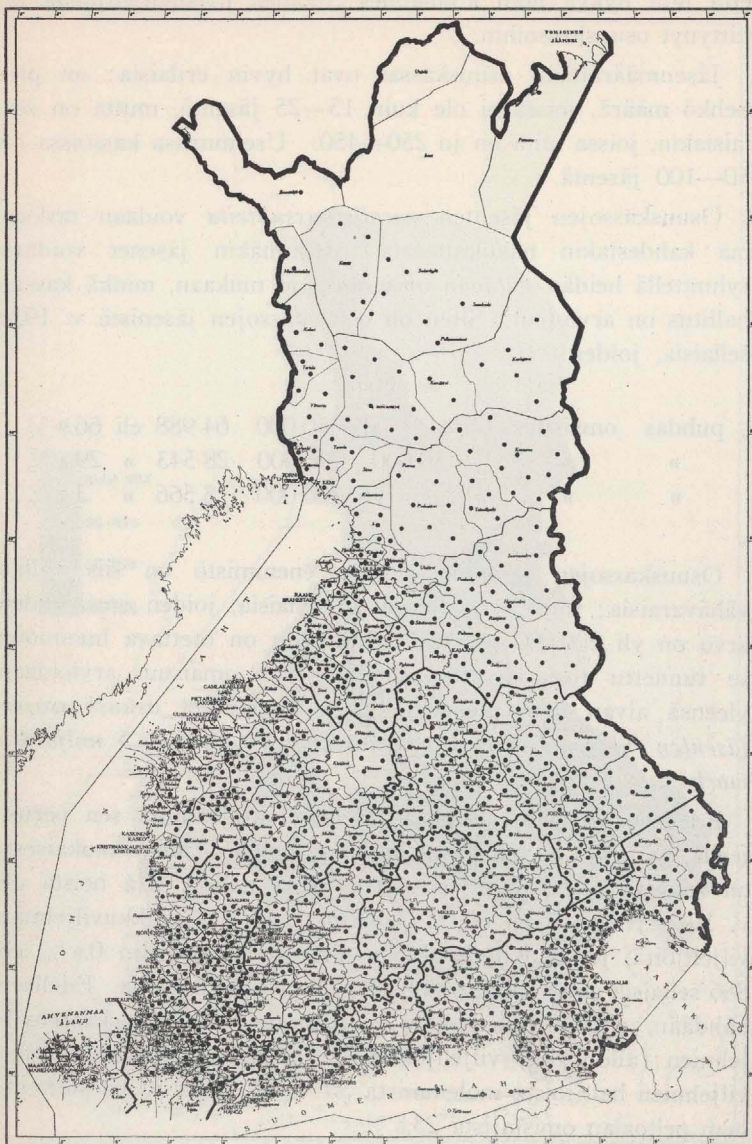
Kartassa 4 (siv. 13) näemme vihdoin kaikki ne noin 1 400 osuuskassaa, jotka tätä nykyä nauttivat luottoa Keskuslainarahastosta. Niitä on yhtähyvin Lounais-Suomen valistuneimmissa ja tiheimmin asutuissa kunnissa kuin Itä- ja Pohjois-Suomen harvaanasutuimmissa ja enimmäkseen takapajulla olevissa metsäseuduissa. Raiffeisen ei varmasti voinut aavistaakaan, että hänen luomansa uusi pankkimuoto, jonka hän oli soveltanut palvelemaan lähinnä Reinin tiheästi asutun maakunnan tarpeita, missä oli saatavissa hänen osuuskassojen johtoon haluamiaan pappeja aina muutaman kilometrin päässä toisistaan, että tämä pankkimuoto oli niin joustava, että se sopi myöskin Suojärven, Suomussalmen, Kuusamon ja Petsamon oloihin.

Kuvio 5. Osuuskassojen jäsenmäärä vv. 1914—1926.

Vielä nopeammin kuin osuuskassojen luku on niiden jäsenmäärä kasvanut viime vuosina. Tämä käy ilmi yllä olevasta *kuvioista 5*. Siitä nähdään, että kassoissamme oli jäseniä vielä v. 1914 ainoastaan vähän yli 22 000, eli keskimäärin noin 40 kutakin kassaa kohden, ja että tämä luku kasvoi aivan vähän vuoteen 1920 saakka. Mutta tämän jälkeen jäsenmäärä lisäytyy voimakkaasti, ollen tätä nykyä noin 110 000 eli keskimäärin 80 kutakin kassaa kohden. Jäsenmäärä on siten viimeisinä kuutena vuotena kasvanut lähes nelinkertaiseksi siitä, mihin se oli

Kartta 4. Osuuskassat, joilla maaliskuun 31 p:nä 1927 oli luottoa
Keskuslainarahastosta. 1359 osuuskassaa.

päässyt kahtena vuosikymmenenä sitä ennen. Voidaankin sanoa, että tätä nykyä noin kolmannes Suomen maanviljelijöistä on liittynyt osuuskassoihin.

Jäsenmäärältään osuuskassat ovat hyvin erilaisia: on pienenkö määrä, joissa ei ole kuin 15—25 jäsentä, mutta on sellaisiakin, joissa niitä on jo 250—450. Useinmissa kassoissa on 50—100 jäsentä.

Osuuskassojen jäsenten *varallisuussuhteita* voidaan tarkastaa kahdestakin näkökulmasta. Ensinnäkin jäsenet voidaan ryhmitellä heidän *puhtaan omaisuutensa* mukaan, minkä kassan hallitus on arvioinut. Siten oli osuuskassojen jäsenistä v. 1926 sellaisia, joiden

puhdas omaisuus oli	alle 50 000	64 988	eli 66.9 %
» » »	50 000—200 000	28 543	» 29.4 %
» » »	yli 200 000	3 566	» 3.7 %

Osuuskassojen jäsenten valtava enemmistö on siis vallan vähävaraisia; vain 3.7 % heistä on sellaisia, joiden omaisuuden arvo on yli 200 000 markan. Kuitenkin on otettava huomioon se tunnettu tosiasia, että maanviljelijäin omaisuus arvioidaan yleensä aivan liian pieneksi. Siitä huolimatta *osuuskassojen jäsenten yhteenlaskettu omaisuus nousee nyt yli 5 miljardin markan.*

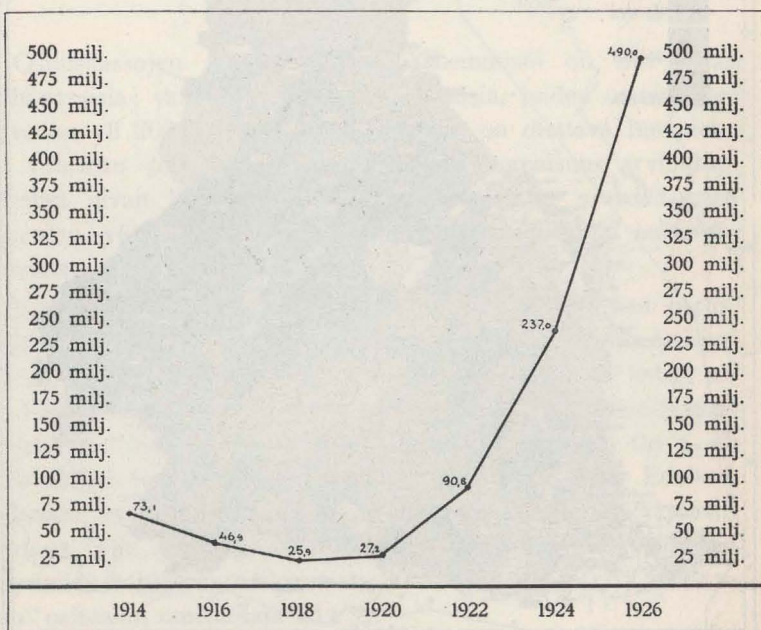
Edelleen voidaan tarkastaa jäsenten varallisuutta sen perusteella, paljonko he omistavat *viljeltyä maata*. Tämän mukaisesti on laadittu *taulukko 6* (siv. 16). Siitä näkyy, että heistä oli v. 1926 yhteensä yli 80 % sellaisia kääpiö- ja pikkuviljelmän viljelijöitä, joiden viljelysala on alle 10 ha, ja vain 0.9 % eli 886 sellaisia maanviljelijöitä, joilla on peltoa yli 50 ha. Edelleen nähdään, että osuuskassoihin on liittynyt maamme kääpiöviljelmien (alle 2 ha) viljelijöistä 12 %, pien- ja keskikokoisten viljelmien haltijoista molemmista 30—35 % sekä 50 ha suuremman peltoalan omistajista 23.5 %.

Taulukko 6. Osuuskassojen jäsenet v. 1926 ryhmiteltyinä heidän viljelmiensä suuruuden mukaan.

Viljelmän suuruus ha	Osuuskassojen jäseniä	% koko jäsen- määrästä	% viljelmien koko luvusta
0 — alle 2	30 230	31.9	11.9
2 — » 10	46 649	49.2	36.2
10 — » 50	17 035	18.0	32.6
50 ha tai enemmän	886	0.9	23.5
Yhteensä	94 800	100	25 %

Kartta 7 (siv. 15) osoittaa, kuinka paljon kussakin Suomen maalaiskunnassa v. 1926 oli osuuskassojen jäseniä %:eissa kuntain viljelmien luvusta. Sen mukaan oli Suomessa silloin enää vain 70 sellaista kuntaa, joissa ei ollut osuuskassaa. Mutta

Kuvio 8. Osuuskassojen varat vv. 1914—1926.

toiselta puolen oli noin 80 sellaista kuntaa, joissa useimmat tai melkein kaikki niin pienempien kuin suurempienkin viljelmien viljelijät olivat liittyneet osuuskassoihin.

Kuvioon 8 (siv. 16) on merkitty ne varat, jotka osuuskassoilla on eri vuosina ollut käytettävinsä. Tässä, kuten kaikissa seuraavissa taulukoissa, missä eriarvoiset suomenmarkat tulevat kysymykseen, on ne muunnettu nykyisiksi kultamarkoiksi. Kuviosta näemme, että kassojen varat, jotka v. 1914 nousivat lähes 75 miljoonaan markkaan, alenivat sodan aikana kolmanteen osaan. Vasta v:n 1920 jälkeen ne alkoivat jälleen kohota ja nousivat viimeisinä kahtena vuotena niin nopeasti ja niin korkealle, lähes 500 miljoonaan markkaan, että tämä on ruvennut jo eräitä päitä huimaamaan — tosin vallan aiheettomasti, kuten tuonnempana nähdään.

Varojensakin puolesta kassat ovat erisuuruiset ja niiden enemmistö on vallan pieniä. Tämä käy selvästi ilmi seuraavasta vuotta 1926 koskevasta ryhmittelystä.

Osuuskassoja,

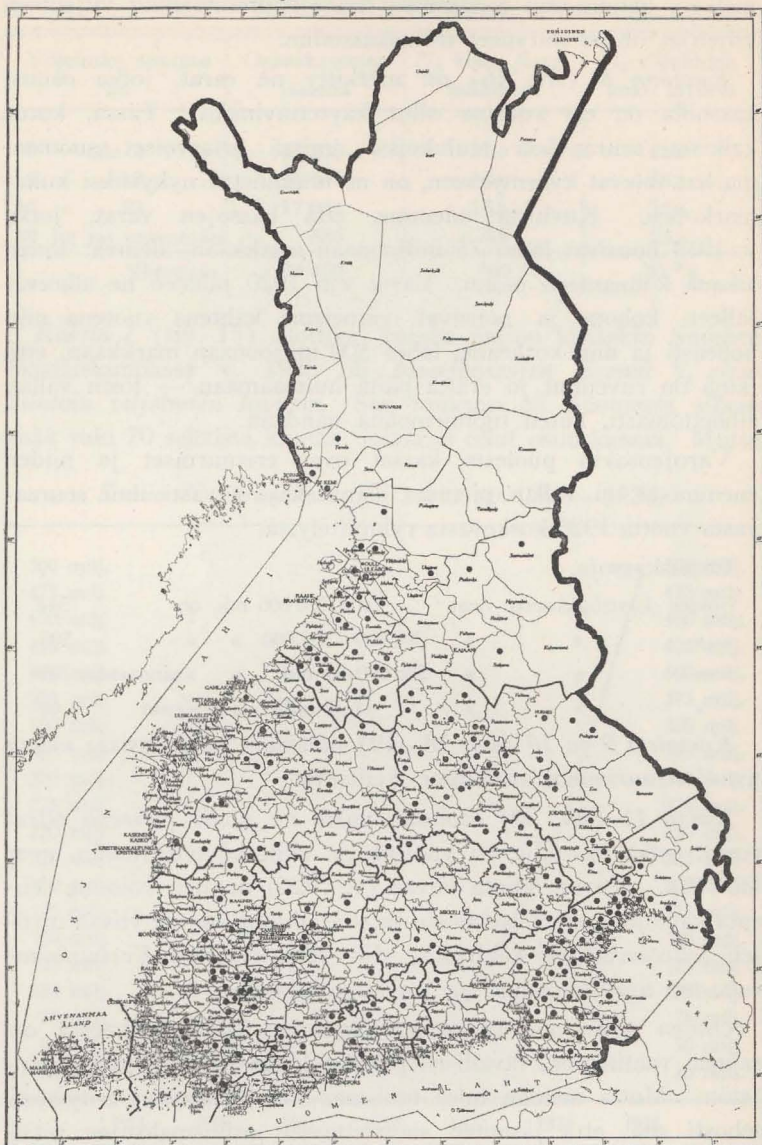
joiden käyttöpääomat ovat	alle 200 000 mk, on	544
» » »	200 000—500 000 » »	505
» » »	500 000—1 milj. » »	ainoastaan 229
» » »	yli 1 milj. » »	vain 66

Kartoista 9 ja 10 (siv. 18—19) nähdään, missä osissa maata meidän suurimmat kassamme sijaitsevat.

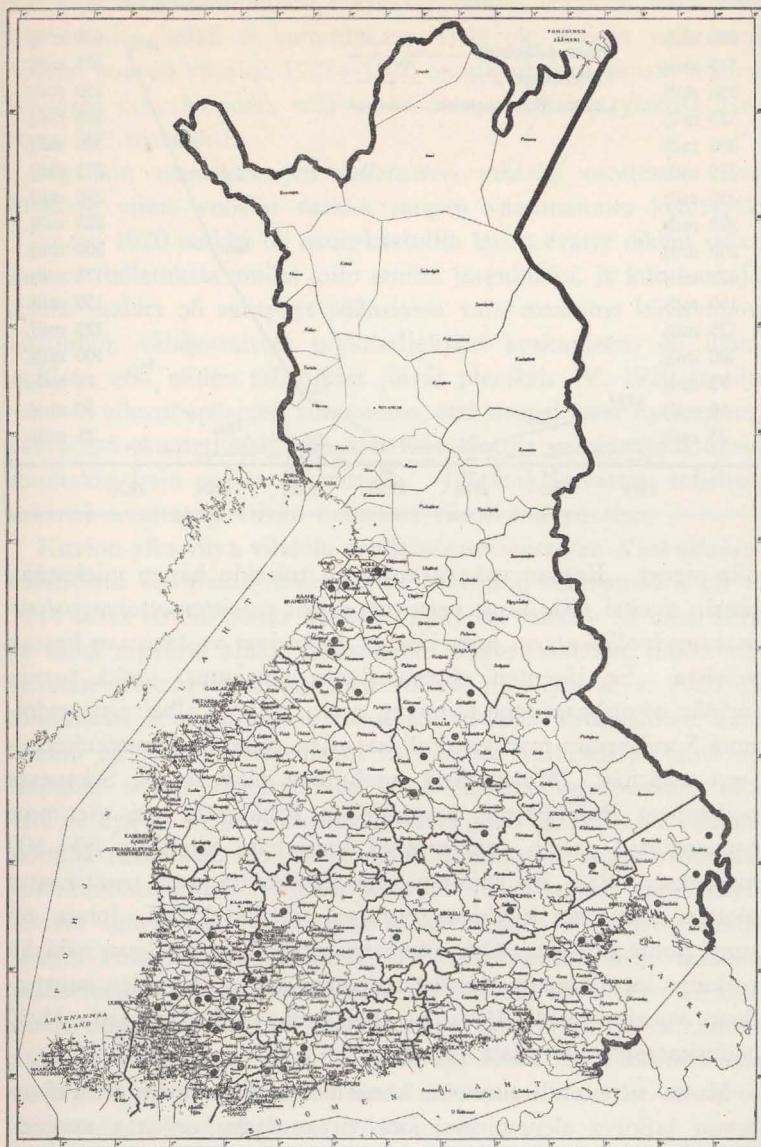
Kuvio 11 (siv. 20) osoittaa, mistä ne edellä puheena olleet varat, jotka kassoilla eri vuosina on ollut käytettävinsä, ovat lähtöisin. Kuvion alinta viivaa (v. 1926) myöten voimme seurata kassojen omien pääomien ja sitä lähinnä olevaa viivaa myöten talletusvarojen kehitystä; ylin viiva osoittaa Keskuslainarahaston osuutta osuuskassojen rahoittajana.

Omien pääomien osuus osuuskassojen lainausliikkeessä on sängen vaatimaton, tavallisen pankkimiehen silmissä vallan järjetön. Mutta meidän tulee muistaa, että Raiffeisen erityisesti tehosti sitä, että jäsenten suoritettavien osuusmaksujen pitää

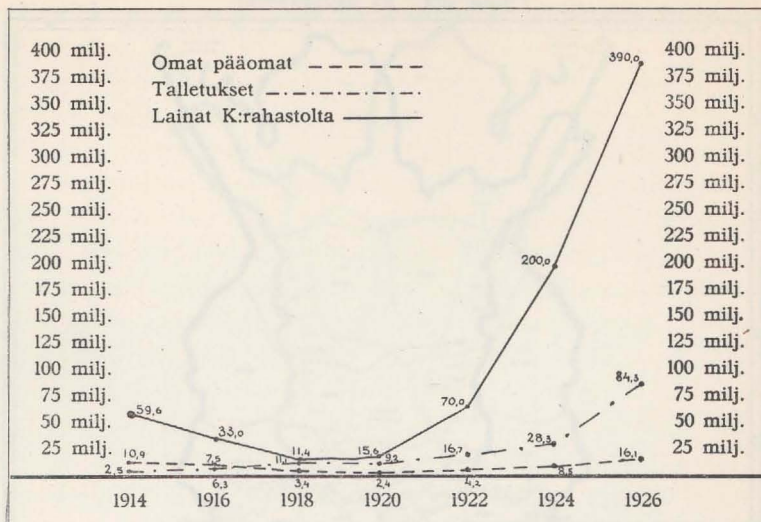
Kartta 9. Osuuskassat, joiden käyttövarat v. 1926 olivat 500 000 —
1 milj. mk. 229 osuuskassaa.

Kartta 10. Osuuskassat, joiden käyttövarat v. 1926 olivat yli
1 milj. mk. 66 osuuskassaa.

Kuvio 11. Osuuskassojen käyttöpääomat vv. 1914—1926.

olla pienet. Kassan vakavaraisuuden tuleekin hänen mielestään tämän vuoksi *pääasiassa* perustua siihen rajoittamattomaan lisämaksuvelvollisuuteen, jolla jäsenet sitoutuvat vastaamaan kassan veloista. Se jäsenten yhteenlaskettu omaisuus, jonka turvin meidän osuuskassamme toimivat, nousi v. 1926 alhaisesti arvioituna 5 miljardiin markkaan eli kassojen velkojen kymmenkertaiseen määrään. Mutta tästä huolimatta olemme me Suomessa poikenneet Raiffeisenin periaatteista siinä, että me asetimme osuismaksut paljon suuremmiksi kuin hän, nimittäin 60—100 markaksi. Näin me teimme siitä huolimatta, että osuuskassat aiottiin sellaisten köyhien seutujen rahalaitoksiksi, joissa oli suuri puute rahasta. Osuismaksun suhteellisen korkean määrän vaikutus kuvastuukin osuuskassojemme omien pääomien suuruudessa vuosina 1914—1916; ne tekivät v. 1916 kokonaista 15 % osuuskassojen ulkoisista veloista.

Mutta sitten tuli tunnettu kansallisonnettomuutemme, rahanarvon jatkuva aleneminen, jota viivan lasku osoittaa vuoteen

1920 saakka. Sen seurauksia korjaamasta on osuuskuntia estänyt eräs osuustoimintalain määräys, kunnes lakiin v. 1927 saatiin muutos, mikä ei kumminkaan vielä ole ehtinyt vaikuttaa. Viivan nousun vuosina 1922—1926 on aiheuttanut runsas uusien kassojen perustaminen, sillä niissä on osuusmaksu yleensä asetettu 300 markaksi.

Myöskin osuuskassojen *talletusten* määrää osoittava viiva ilmaisee viime vuosiin saakka sangen vaatimatonta kehitystä. Vuoteen 1920 saakka oli osuuskassoilta laissa evätty oikeus ottaa vastaan talletuksia muilta kuin omilta jäseniltään, ja kun kassoja siihen saakka oli syntynyt pääasiassa vain maamme köyhimpiin seutuihin, vähävaraisten pikkuviljelijäin keskuuteen, oli luonnollista, että niiden talletukset jäivät pieniksi. V. 1920 saatiin vihdoinkin aikaan sellainen lainmuutos, että osuuskassat nyttemmin, sääntönsä muutettuaan, vapaasti voivat ottaa vastaan talletuksia muiltakin kuin omilta jäseniltään. Ja tämä kuvastuu talletusmäärää osoittavan viivan nousussa viimeisinä vuosina.

Kuvion ylin viiva vihdoinkin osoittaa *osuuskassojen Keskuslainarahastosta nauttiman lainamäärän kehitystä*. Lainamäärä oli v. 1914 lähes 60 miljoonaa markkaa nykyistä rahaa. Se aleni siitä ja tämä tapahtui aluksi maaseudun rahanrunsauden, mutta sittemmin rahanarvon alenemisen vuoksi, niin että se v. 1920 oli ainoastaan 15.6 miljoonaa markkaa. Mutta siitä lähtien kuin Suomi oli päässyt kohoamaan itsenäiseksi valtioksi ja tämä oli toipunut sodan aiheuttamista taloudellisista vaurioistaan, niin että se kykeni myös osuuskassaliikettä joko lainoilla tai valtion-takuilla tukemaan, kasvaa Keskuslainarahaston osuus osuuskassojen rahoittamisessa huomattavasti. Valitettavasti tässä näyttelevät suurta osaa ulkomailta osaksi sangen raskailla ehdoilla saadut lainat, jotka ennemmin tai myöhemmin ovat takaisin maksettavat. Parannus olosuhteissa voidaan näin ollen aikaansaada vain sitä tietä, että osuuskassojen omat varat ja talletukset saadaan kasvamaan. Meidän pitää siis saada kaksi alinta viivaa vedetyksi ylös ja ylin viiva mahdollisimman alas: se on oleva lähimmän tulevaisuutemme päätehtäviä.

Seuraava taulukko 12 näyttää meille Keskuslainarahaston osuuskassoille myöntämän luoton määrän nykyisissä suomenmarkkoissa.

Taulukko 12.

*Keskuslainarahaston osuuskassoille myöntämä luotto
vv. 1914—1926.*

Lopussa vuotta	Kaikkiaan	Henkilöluotto keskimäärin jäsentä kohden
1914	69 266 000	3 110
1916	52 772 000	1 837
1918	26 862 000	862
1920	21 159 000	627
1922	100 466 000	1 959
1924	222 298 000	2 669
1926	491 953 000	3 129

Taulukosta käy ilmi sama kehitys, minkä me olemme jo edellisestä tulleet tuntemaan: ensiksi huomattava lasku 70:stä aina 21:een miljoonaan markkaan vuosina 1914—1920, ja siitä lähtien tuo voimakas nousu, aina lähelle puolta miljardia, joka, kuten aikaisemmin huomaustin, on ruvennut huimaamaan asiata tuntemattomien päitä. Mutta siihen rinnalle, viereiseen sarakkeeseen, on asetettu toinen lukusarja, joka on omansa rauhoittamaan levottomia. Me näemme siitä, että henkilöluotto, s. o. se luotto, joka jää kun eroitetaan kiinteistolainat ja osuusmeijereille y. m. maataloudellisille tuotantolaitoksille myönnetty lainat, oli v. 1914 keskimäärin kutakin osuuskassan jäsentä kohden 3 100 markkaa ja että se siitä lähtien alenee aina 600 markkaan v. 1920. Sen jälkeen se ei ole kohonnut korkeammalle kuin 3 100 markkaan eli siis samaan määrään kuin v. 1914. Sillä Keskuslainarahasto ei ole voinut näinä vuosina hankkia osuuskassoille käyttöpääomia enempää kuin mitä uusien osuuskassojen syntyminen ja uusien jäsenten liittyminen kassoihin ehdottoman välttämättömästi on vaatinut. Ja tämä määrä on vakaumukseni mukaan

vieläkin liian pieni, kun otetaan huomioon, kuinka suuressa määrässä viime vuosina maanviljelijämme ovat siirtyneet luontois- taloudesta rahatalouteen, kuinka heiltä sodan aikana jäi raken- nukset ja koneistot uusimatta ja kuinka korkealla yleinen korko- kanta meillä viime aikoina on ollut. Sillä mitä maanviljelijä tuolla 3 000 markan lainalla on voinut oikeastaan saada? Yh- den ainoan tavallisen työhevosen tai yhden paremmanpuoleisen hiehon. Kun v. 1924 otettiin selkoa muitten Europan maitten oloista tällä alalla, niin havaittiin, ettei missään muussa maassa maanviljelijäin osuuskassoilla ollut jäsentä kohden niin mität- tömän pieniä pääomia käytettävänä kuin meillä.

On vielä tarpeen tarkastella lähemmin osuuskassojemme *talle- tusliikettä* vuoden 1926 päätyessä. Sitä varten ryhmittelemme osuuskassat ensin sen mukaan, kuinka paljon niillä oli talletuksia. Saamme seuraavan asetelman.

Osuuskassoja, joilla oli talletuksia	alle 100 000 mk, oli	993
» » » »	100 000—500 000 » »	188
» » » »	500 000—1 milj. » »	21
» » » »	yli 1 milj. » »	5

Tämä asetelma osoittaa, kuinka mitättömän pieni — alle 100 000 markkaa — talletusten määrä oli vuoden 1926 lopulla useimmissa, s. o. 993 kassassa. Ja niissäkin harvoissa, joissa se oli suurempi, se ei vielä ole noussut mainittavaan määrään. Osuuskassoilla ei tämän vuoksi ole suurtakaan osaa maamme talletusvaroista. Tämä käy selvästi ilmi seuraavasta asetelmasta, mikä osoittaa talletuksien määrän eri rahalaitoksissa v. 1926.

Talletukset v. 1926 eri rahalaitoksissa.

Yksityispankit	5 354 000 000 mk
Säästöpankit	2 510 000 000 »
Osuuskauppojen säästökassat	254 400 000 »
Postisäästöpankki	184 500 000 »
Osuuskassat ja Keskuslainarahasto	103 000 000 »

Asetelmasta näemme, että v. 1926 oli yksityispankeilla talletuksia lähes 5.5 ja säästöpankeilla 2.5 miljardia, jotavastoin osuuskaupoilla, postisäästöpankilla, osuuskassoilla ja Keskuslainarahastolla yhteensä oli ainoastaan vähän yli puoli miljardia markkaa. Osuuskassoilla ja Keskuslainarahastolla erikseen oli talletuksia yhteensä vain 100 miljoonaa markkaa, eli ainoastaan noin 1 % Suomen koko talletusvarojen määrästä. Tämä osoittanee, kuinka aiheeton on ollut usein kuultu valitus osuuskassojen muka harjoittamasta kiivaasta kilpailusta tällä alalla. Tämä tällainen valittelu ja ne hyökkäykset, jotka tämän johdosta viime vuosina on tähdäty osuuskassaliikettä vastaan, johtuvat selvästi asian ymmärtämättömyydestä.

Maanviljelijäin täytyy joka tapauksessa saada valita itselleen talletuspaikaksi se rahalaitos, jonka he huomaavat hädän tullen voivan heitä parhaiten auttaa, joka on heidän omassa hallussaan, heitä lähinnä ja heille mukavin. Ja täytynee kai pitää *kansantaloudellisesti* onnellisena sitäkin, että tähän maahan on syntynyt kohta 1 400 uutta säästövarojen kokoojaa, joista useimmat ovat niin kaukana syrjäkylissä ja saloseuduilla, että niihin ei toisten rahalaitosten toiminta ole tätä ennen voinut ulottua. Sitäpaitsi osuuskassat ovat saaneet jo kymmeniä tuhansia lapsia ja muita vähäväkisiä *pientalletusten tekijöinä* totuttelemaan säästäväisyyteen ja pääomien kokoamiseen. Täten osuuskassamme kaivavat esille pieniä kultamurusia sellaisilta metsäkulmilta, missä tähän saakka toiset eivät ole huomanneet muuta kuin köyhyyttä ja puutetta.

*

Edellisestä olemme nähneet, kuinka *erisuuruisia* ja kuinka *erilaisissa oloissa* toimivia Suomen osuuskassat ovat. Pienten, kehittyttömässä oloissa toimivien kassojen toiminta on uskomattoman yksinkertaista; toisissa kassoissa taas, jotka toimivat tiheään asutuilla seuduilla ja kehittyneemmän väestön keskuudessa, se on jo hyvinkin vilkasta. Sellaisiin kuuluvat ne satakunta kassaa, jotka ovat ottaneet liikeyhteytensä paikkakuntansa

osuusmeijerin ja muutkin osuuskunnat; niillä on yleensä shekkinä käynnissä ja siten ne ovat tulleet hoitamaan ympäristönsä rahankierron.

Kartta 13 (siv. 26) osoittaa, missä osissa maata tällaisia *kehittyneempiä osuuskassoja* tätä nykyä on ja miten paljon niihin on liittynyt muita yhtymiä. Suuremmat ympyrät tarkoittavat osuuskassoja ja niihin viivalla yhdistetyt pienemmät ympyrät osuusmeijereitä, kuntia ja erilaisia muita yhtymiä.

On kuultu sellaisten, jotka eivät tunne osuuskassaliikettä ja joilla on ennakkoluuloja sitä vastaan, väittävän, että kassojen jäsenet vaativat niistä enemmän ja enemmän lainoja eivätkä koskaan maksa mitään takaisin. Siten muka osuuskassat myöten vaikuttavat maatalouden velkaantumiseen. Tällaiset henkilöt ennustavat yleistä romahdusta ja siitä johtuvaa kurjuutta, kun kerran se aika tulee, jolloin lainat pakostakin on takaisin maksettava.

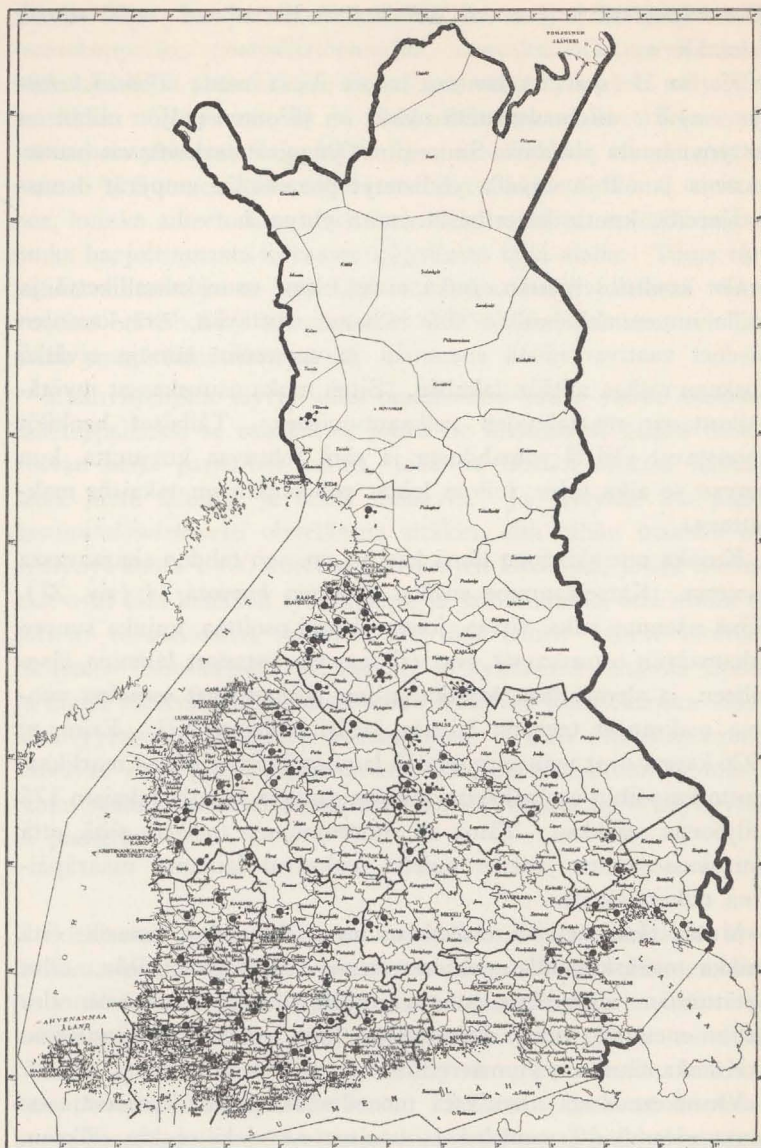
Kuinka nurinkurinen tämä käsitys on, sen tahdon seuraavassa osoittaa. Katselkaamme ensiksi hetkinen *kuviota 14* (siv. 27). Siinä näemme kaksi viivaa, joista ylempi osoittaa, kuinka suuren rahamäärän osuuskassat ovat eri vuosina antaneet lainoina jäsenilleen, ja alempi taas, kuinka paljon jäsenet ovat samoina vuosina maksaneet takaisin lainoja ja lainalyhennyksiä. Esim. v. 1926 kassat ovat voineet myöntää lainoja 315 miljoonaa markkaa, mutta kassoihin on maksettu samana vuonna lainoja takaisin 175 miljoonaa markkaa. Tämä on suurenmoinen todistus siitä, että osuuskassojemme jäsenet todella maksavat lainansa määräpäivinä niihin takaisin.

Mutta tästä selviää lisäksi se usein ihmetelty tosiasia, että vaikka osuuskassoilla on, verrattuna säästöpankkeihin, ollut mitättömän vähän käyttöpääomia, niillä siitä huolimatta on ollut paljon enemmän varoja lainattavana kuin useilla säästöpankeilla.

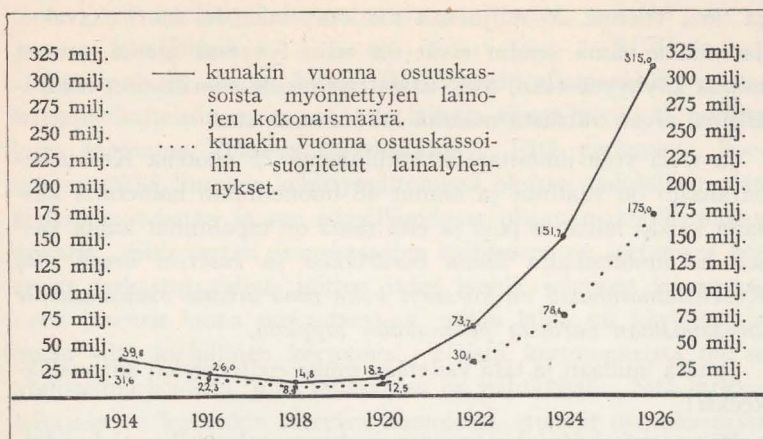
Kuinka tämä on ymmärrettävä?

Yksinkertaisesti siten, että monet säästöpankit lainaavat varansa yleensä 10 vuodeksi ja uusivat ne vielä senkin jälkeen,

Kartta 13. Osuuskassat, jotka hoitavat piirinsä rahankierron.

Kuvio 14. Osuuskassojen lainausliike vv. 1914—1926.

mutta osuuskassat antavat kolmanneksen lainoista ainoastaan 3—9 kuukaudeksi, toisen kolmanneksen vain 1—3 vuodeksi ja kolmannenkin kolmanneksen yleensä vain 5—8 vuodeksi, lukuunottamatta tietysti kiinnityslainoja, jotka pitemmän ajan kuluessa kuoletetaan.

Minua vastaan voipi epäluuloinen väittää, että vaikka jäsenet maksavatkin lainansa osuuskassoille, niin nämä itse eivät maksa niitä Keskuslainarahastolle, vaan myöntävät aina uusia lainoja jäsenilleen. Tähän vastaan ensiksikin, että niinhän pankitkin antavat asiakkailleen aina uusia lainoja. Sehän juuri on liikeluoton luonteen mukaista. Maanviljelijät saavat esim. ostaa väkirehuja ja -lannoitteita paljoa edullisemmin, kun maksavat ne käteisellä ja ottavat sitä varten lainoja kassaltaan. Mutta nämä lainat he maksavat takaisin vähemmässä kuin vuodessa ja tarvitsevat taas seuraavana vuonna samoihin tarkoituksiin uusia lainoja.

Mutta toiseksi voin epäilijöille osoittaa, että osuuskassatkin kykenevät maksamaan vaadittaessa velkansa takaisin Keskuslainarahastolle.

Niinpä valtion v. 1923 myöntämiä hätäapulainoja, jotka Keskuslainarahasto jakoi niiden seutujen osuuskassoille, joita oli

kohdannut yhtä täydellinen kato kuin v. 1867, erääntyi jo viime ja tänä vuonna 26 miljoonaa markkaa takaisin suoritettavaksi. Ja vaikka nämä seudut eivät ole näin lyhyessä ajassa voineet toipua köyhyydestään, ovat kassat ne meille suorittaneet määrää aikana, aivan vähäistä määrää lukuunottamatta.

Ja vielä voin ilmoittaa, että kuluneina 25 vuotena Keskuslainarahasto on vaatinut ja saanut 48 huonoimmin hoidetulta kassalta kaikki lainansa pois ja että tämä on tapahtunut kahta kassaa lukuunottamatta ilman vararikkoa ja kaikista ilman että Keskuslainarahasto on kärsinyt koko tänä aikana osuuskassoille lainaamistaan varoista penninkään tappiota.

Ja tätä luullaan ja tätä väitetään muka epäterveeksi lainausliikkeeksi!

Päinvastoin! Kuinka tervettä ja kansantaloudellisesti hyödyllistä tämä lainausliike tosiasiaassa on, sen osoittaa tässä alla oleva, yhtä ainoata vuotta käsittävä taulukko 15.

Taulukko 15.

Osuuskassalainojen käyttö v. 1926.

Cstettu 458 uudistilaa	5 536 ha
» lisämaata 1 353 tilaan	11 517 »
» 1 014 vanhaa tilaa	24 343 »
Rakennettu uusia koteja	1 439 kpl.
» asuinrak. vanhalle tilalle	2 509 »
» 22 280 kotieläimelle karjasuoja.	3 290 »
» muita rakennuksia	5 639 »
Korjattu rakennuksia	5 426 »
Raivattu peltoa	10 900 ha
Kaivettu ojaa	8 340 000 m
Ajettu maanparannusaineita	2 022 500 kuorm.
Ostettu väkilannoitteita	107 887 säkkiä
» siemeniä	1 544 000 kg
» väkirehuja	1 254 700 »
» korsirehuja	6 767 200 »

Ostettu koneita	2 379 kpl.
» maanviljelyskalustoa	3 244 »
» kotieläimiä	9 079 »

Kuten alussa sanoin, kuului Raiffeisenin alkuperäisiin osuuskassaperiaatteisiin m. m. se, että lainoja ei saa myöntää muihin kuin *tuotantoa lisääviin tarkoituksiin*. Tätä periaatetta koettamme täällä Suomen kehittymättömissä oloissa mahdollisimman tarkoin noudattaa ja sen silmälläpidossa ollaan mahdollisimman ankaria. Sitä varten osuuskassojen hallitusten on asetettava erityiset tarkastusmiehet, joitten tulee käydä jokaisen lainansaaneen jäsenen luona tarkastamassa, miten laina on käytetty, ja antaa siitä kirjallinen kertomus. Näistä kertomuksista on se yhdistelmä laadittu, joka taulukossa on nähtävissä. Sitä tarkasteltaessa on kuitenkin otettava huomioon, etteivät osuuskassasta saadut lainat ole olleet ainoina tekijöinä taulukossa mainittuja tuloksia saavutettaessa, vaan että niiden ohella on voitu käyttää myös omia varoja ja osaksi muualtakin hankittuja lainoja.

Taulukosta näkyy, että osuuskassalainoja käyttäen on *yhtenä ainoana vuotena* ostettu yli 400 uutta tilaa ja lisämaata 1 300 entiselle pientilalle. Lisäksi on lainoilla — etupäässä valtiolta saaduilla kiinnityslainoilla — avustettu 1 000 vanhan tilan ostoa. Edelleen on osuuskassalainoja käyttäen — puhun yhä yhdestä ainoasta vuodesta — rakennettu 1 400 uutta kotia uudelle tilalle ja 2 500 uutta asuinrakennusta vanhalle tilalle, 3 300 karjarakennusta 22 000 kotieläimelle sekä yli 5 000 muuta talousrakennusta.

Tärkeintä on minun mielestäni kuitenkin se, että osuuskassalainoja käyttäen on v. 1926 raivattu uutta peltoa *10 900 hehtaaria*. Kun ajattelee, että maalaiskunnissamme on keskimäärin vain 4 000 hehtaaria peltoa, tietää tämä luku, että Suomen osuuskassat ovat *yhtenä ainoana vuonna olleet valloittamassa erämaistamme kokonaista 2 1/2 pitäjää*. — Tämän lisäksi on kaivettu oja yli 8 000 kilometriä, eli niin pitkä taival kuin on 7 kertaa Hankoniemestä Petsamoon!

Kävisi tässä liian pitkäksi luetella kaikki ne muut tuotantoa lisäävät tarkoitukset, jotka taulukosta näkyvät. Taulukko on kui-

tenkin siinä suhteessa puutteellinen, että siitä ei käy ilmi, että Keskuslainarahastosta oli v. 1926 noin 200 osuusmeijerillä lainassa lähes 50 miljoonaa markkaa ja lähes 100 muulla osuuskunnalla noin 15 miljoonaa markkaa.

Luonnollisesti osuuskassojemme toiminnassa on paljon puutteellista niinkuin kaikessa ihmistyössä. Ja itse me sen tunnemme paremmin kuin muut. Mutta me pyrimme vuosi vuodelta näitä puutteita poistamaan, tarkkailua tiukentamaan ja yhä pätevämpiä voimia osuuskassaliikkeen palvelukseen hankkimaan.

*

Edellisessä on esitetty piirteitä osuuskassojemme lainausliikkeen laajuudesta ja laadusta. Huvittanee ehkä tämän jälkeen nähdä, millä tavoin kassat toimivat. Tässä tarkoituksessa voidaan aluksi osuuskassojen toimistoista esittää kaksi mielenkiintoista seikkaa.

Mitä ensinnäkin *toimistojen aukioloaikoihin* tulee, voidaan kassat siinä suhteessa ryhmittää seuraavalla tavalla (*taulukko 16*).

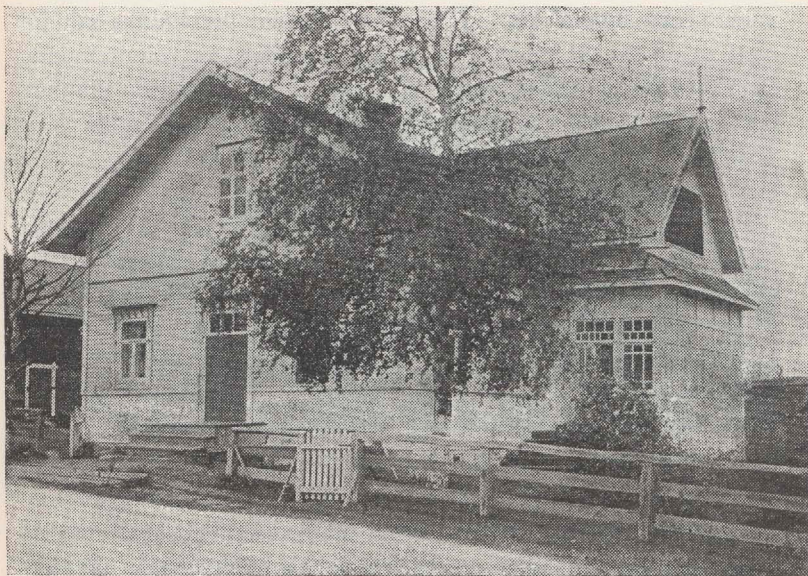
Taulukko 16. Osuuskassojen toimistojen aukioloajat.

Kassa avoinna	Kassojen luku
Kahdesti vuodessa	1
Kerran kuussa	427
Kahdesti kuussa	124
Kerran viikossa	144
Useammin viikossa	36
Joka arkipäivä	18
Tiedot epämääräiset	336

Kun Keskuslainarahasto 25 vuotta sitten laati osuuskassain hallituksille ohjesäännön, sisältyi siihen m. m. sellainen määräys, että hallituksen pitää kokoontua kerran kuukaudessa, jolloin toimiston tulee olla asiakkaille auki. Taulukosta näemme, että tätä tapaa noudattavat verrattomasti useimmat kassat, joista tieto on saatu eli 427, yhä edelleenkin meidän harvaanäsutuissa

pitäjissämme ja kehittymättömissä oloissamme. Huomattavan poikkeuksen tästä säännöstä tekee yksi kassa, Petsamon kassa, joka on auki vain 2 kertaa vuodessa. Kahdesti kuukaudessa ja kerran viikossa on toimisto auki jo verraten useassa kassassa (268). Useammin ja joka päivä on vain jokin harva kassa auki, mutta kehitys on viime aikoina käynyt nopeasti tähän suuntaan.

Osuuskassojen *konttorihuoneisto-olot* olivat taas niin järjestetyt, että toimisto sijaitsi kirjanpitäjän tai puheenjohtajan luona

Impirannan osuuskassan oma talo Impilahdella.

935 kassassa, varta vasten vuokratussa huoneessa 126 kassassa ja omassa tai yhteistalossa ainoastaan 25 kassassa. Verrattomasti useimpain kassojen toimisto oli siten sijoitettuna joko kirjanpitäjän tai puheenjohtajan kotiin. Tämä osoittaa, kuinka uskomattoman vaatimattomat meidän kassamme enimmäkseen ovat ja kuinka vähillä kuluilla ne hoidetaan. Ja juuri siinä piilee niiden voima.

Huvin vuoksi tahdon tässä samalla esittää kuvia, jotka osoittavat, kuinka vaatimattomia ne ensimmäiset omat »pankkitalot» ovat, jotka osuuskassat ovat itselleen hankkineet. Ensimmäinen niistä esittää *Impirannan osuuskassan* omaa taloa (kuva siv. 31). Minun täytyy tunnustaa, että kun sain tiedon tämän verraten pienen kassan talonostosta ja kuvasta näin, kuinka suuri rakennus oli, niin pudistin päätäni ja moitin ankarasti tuollaista »karjalaista kevytmielisyyttä». Mutta viime kesänä kävin paikalla ja näin silloin, että kassa oli pidättänyt itseään varten siitä vain pienen huoneiston. Ja kun samalla kuulin, kuinka edullisesti se oli saanut muut huoneet vuokratuiksi, en voinut muuta kuin hyväksyä heidän toimenpiteensä. Rakennukseen kuuluu pieni pelto, jossa vuosittain kassan kirjanpitäjän johdolla järjestetään viljelyskokeita. Kirjanpitäjänä toimii seudun maatalousneuvoja, joka asuu vuokralla kassatalossa.

Eräät muutkin osuuskassat ovat jo hankkineet oman talon. Niihin kuuluu *Vampulan osuuskassa* (kuva siv. 33), jonka talo myös näyttää liian suurelta, mutta siitäkin on niin suuri osa vuokrattu, että talo ei rasita kassaa. Pienempi hauskanäköinen talo on *Immulan osuuskassalla* Lohjalla (kuva siv. 35).

Viimeiseksi on tähän otettu *Yläneen osuuskassan* kaunis ja arvokkaan näköinen »pankkitalo», vaikka se ei olekaan kassan oma. Yläneen kassan asioita on kahdenkymmenen vuoden ajan hoitanut ja hoitaa edelleenkin palkattomana suurtalallinen *Onni Rantasalo*. Hän on pitänyt kassan toimistoa pitkät ajat omassa kodissaan, mutta kassan kasvaessa se kävi hankalaksi ja sen vuoksi hän on kuntoon asettanut ja kassan käytettäväksi luovuttanut entisen aateliskartanonsa vanhan runollisen sivurakennuksen (kuva siv. 36). Siinä on hallituksen istuntohuone, joka on varta vasten kauniisti sisustettu (kuva siv. 37), sekä kassan kokoushuoneeksi tarkoitettu sali, jonka hän myöskin on sisustanut ja taiteellisesti koristanut.

Vihdoin kysyneee outo, mistä osuuskassat, jotka ovat näin pieniä ja vaatimattomia, ovat voineet saada *henkilöitä*, jotka ovat pystyneet järjestettyä rahaliikettä *hoitamaan*?

Se onkin ihmeellistä. Mutta osuuskassojemme henkilökuntana on tavallisesti niiden *kirjanpitäjä yksin*; verraten harvoissa kassoissa hallituksen puheenjohtaja ottaa tehokkaammin osaa niiden hoitoon. Kirjanpitäjä ei näin ollen ole vain kirjanpitäjä, kuten hänen virkanimestänsä saattaa luulla, vaan hän on samalla toimitusjohtaja, kamreeri, kassanhoitaja, kirjeenvaihtaja ja tilastomies. Ja useimmissa tapauksissa hän vielä luovuttaa omasta kodistaan kassalle toimistohuoneenkin, kuten jo nähtiin.

Alussa esitin, että Raiffeisen koetti ja saikin osuuskassojensa johtoon sikäläisten pienien, noin 500—1 000 henkeä käsittävien

Vampulan osuuskassan oma talo.

seurakuntien *pappeja*. Näin kävi monessa muussakin maassa, varsinkin katolisissa, kuten Ranskassa, Irlannissa ja Italiassa. Muualla on voitu turvautua kansakoulunopettajiin, kunnanlääkäreihin tai muihin korkeamman opin saaneisiin virkamiehiin. Toisaalla, esim. Unkarissa, ovat suurtilalliset joko itse tai tilanhoidajansa avulla verraten runsaasti huolehtineet kassanhoitajan toimesta.

Meilläkin koetettiin alussa saada papit innostumaan osuuskassa-asiaan. Sitä varten julkaistiin erityinen kirjanen, jossa kerrottiin, mitä papit muissa maissa olivat tehneet osuuskassaliikkeen hyväksi ja mitä he siitä olivat lausuneet tai kirjoittaneet;

tämä kirjanen lähetettiin kauniin kiertokirjeen mukana maamme kaikille papeille. Mutta näin kylvetty siemen lankesi yleensä kalliolle. Meillä lienee tätä nykyä pappi kirjanpitäjänä vain yhdessä ainoassa kassassa ja hallituksen puheenjohtajana 5:ssä.

Paremmiin olemme onnistuneet *kansakoulunopettajiin* nähden: heitä on tätä nykyä kirjanpitäjinä 215 ja puheenjohtajina 47. Muita virka- ja palvelusmiehiä sekä eri ammattien harjoittajia on kirjanpitäjinä 144. Verrattomasti useimmat osuuskassojen kirjanpitäjät ovat kuitenkin *maanviljelijöitä* tai maanviljelijäin poikia; heitä on kaikkiaan yli 700 eli 66 % tietoja antaneista kassoista.

Nyt kysytään, kuinka Suomen osuuskassat ovat näin suuressa määrässä voineet tulla toimeen ilman korkeampaa oppia saaneitten apua?

Tämän selvittämiseksi esitetään seuraava *asetelma* 17, josta käy ilmi *kirjanpitäjien sivistysmäärä*.

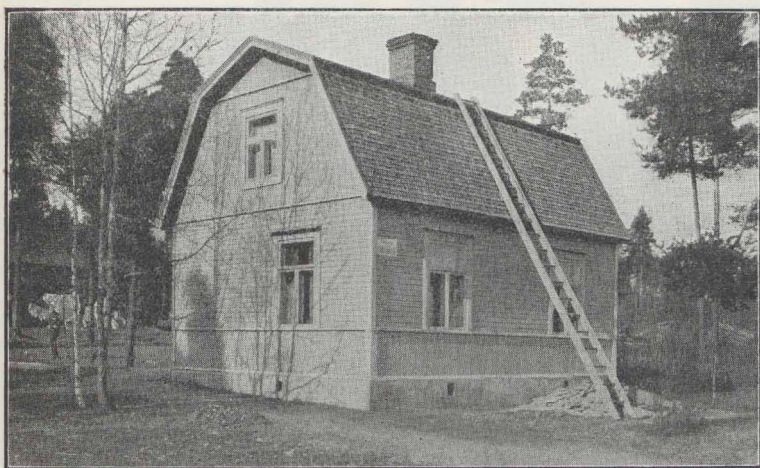
Asetelma 17. Osuuskassojen kirjanpitäjien sivistysmäärä v. 1926.

Ilman koulusivistystä	6 %
Vain kansakoulu	31 %
Kansakoulu + kansanopisto tai joku ammattikoulu	37 %
Seminaari tai muu korkeampi koulu	22 %
Jokin yliopistotutkinto	4 %

Näemme siitä, että Suomen osuuskassojen kirjanpitäjistä on 6 % eli noin 60 sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole saaneet lainkaan kouluopetusta, ja että 31 % :lla on vain kansakoulutiedot. Sen sijaan heistä on 37 % sellaisia, jotka kansakouluopetuksen lisäksi ovat suorittaneet joko kansanopisto- tai jonkin ammattikoulukurssin, ja 22 % sellaisia, joilla on takanaan seminaari- tai muu korkeampi koulukurssi, sekä vihdoinkin 4 % yliopistosivistyksen omaavia.

Tälle pohjasivistykselle nojautuen Keskuslainarahasto on kouluttanut kirjanpitäjiä toimeensa. Se on ensiksikin järjestänyt v:sta 1905 alkaen aluksi lyhyempiaikaisia, sittemmin 3—4

viikkoa kestäviä *osuuskassakursseja*, joilla on opetettu etupäässä osuuskassojen kirjanpitoa, mutta lisäksi myös osuustoimintalakia, yleistä osuustoimintaoppia sekä erityisesti osuuskassojen hoitoa. Tällaisilla kursseilla on vuosien kuluessa koulutettu noin 1 000 henkilöä. Sitäpaitsi ovat lukemattomat kirjanpitoon tottumattomat saaneet meidän *tarkastajiltamme* välttämättömimmän koulutuksen, näiden käydessä kassoja tarkastamassa. Sillä nämä tarkastustilaisuudet eivät ole olleet vain tavallisia tilin-

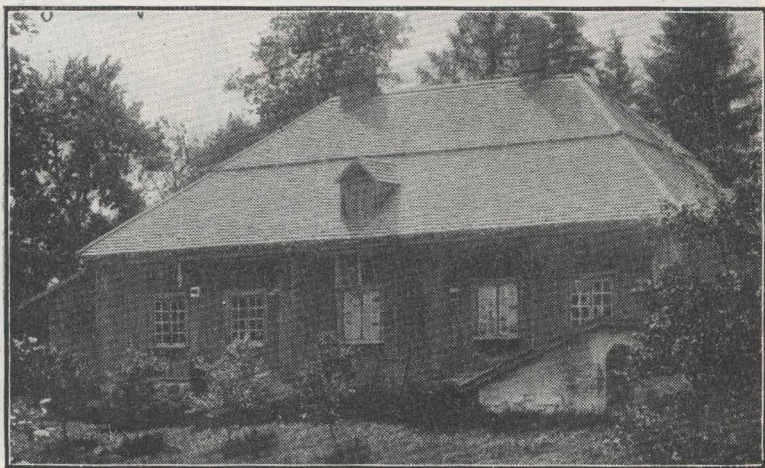

Immulan osuuskassan oma talo Lohjalla.

tarkastuksia, vaan niistä on tarpeen mukaan muodostunut monipuolisia *opastustilaisuuksia*, joilla kirjanpitäjille ja tarpeen tullen muillekin kassan johtomiehille annetaan opastusta paitsi kirjanpidossa myöskin osuustoimintalaissa, yleisessä osuustoimintaopissa ja erikoisesti osuuskassaperiaatteissa ja osuuskassasiain hoidossa y. m. Ja hyvin useissa tilaisuuksissa ovat tarkastajat ensi vuosina saaneet tehdä kassan tilinpäätöksetkin.

Tällaisilla opinnoilla on meillä täytynyt tulla toimeen. Se ei ole aina ollut helppoa; ainakin toistasataa kirjanpitäjää meidän on täytynyt vaatia poistettaviksi ja vaihdettaviksi uusiin, ja

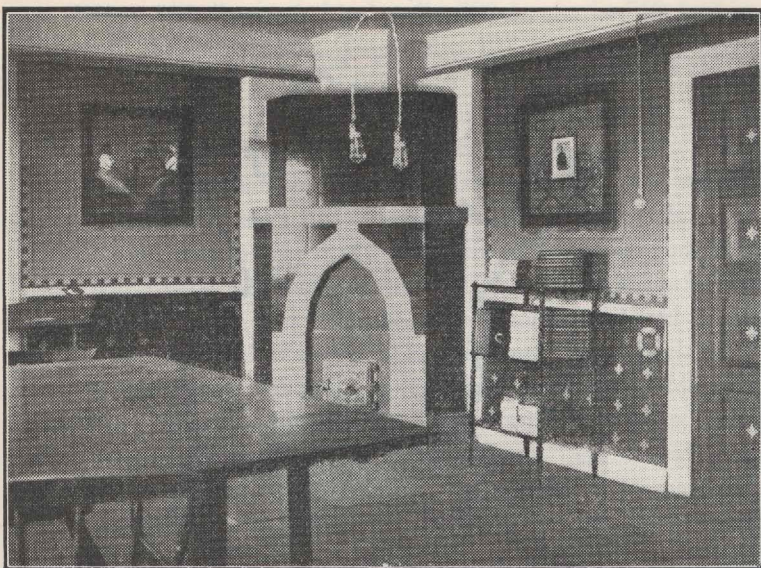
monen kouluttamiseen on tarkastajiltamme mennyt kohtuuttoman paljon aikaa. Suuresta enemmistöstä meidän on kuitenkin annettava se ehdoton tunnustus, *että he ovat ihmeteltävän nopeasti oppineet ja odottamattoman hyvin suoriutuneet tehtävistä*, jotka ovat olleet heille aivan outoja. Ja voidaan myös todeta, että esittämäni vaikeudet ja puutteellisuudet ovat esiintyneet *pääasiassa* nyt eletyn 25-vuotiskauden *alkuaikoina*, sillä kohonnut kansansivistys, etenkin kansanopisto- ja maa-

Yläneen osuuskassan toimisto ulkoa.

talouskoulukurssin suorittaneiden luvun lisääntyminen, on tuottanut suurta helpotusta osuuskassaliikkeelle. Toiselta puolen on myöskin saatu nähdä, että sellaisistakin henkilöistä, joilla on ollut hyvin vaatimaton koulukasvatus ja jotka eivät ole voineet päästä Keskuslainarahaston kursseille, on voinut kehittyä meidän parhaimpia kirjanpitäjiämme. Siihen on vaikuttanut kansamme lahjakkuus ja asianomaisten suuri asianharrastus.

Että tässä esittämäni käsitys kirjanpitäjiemme kyvystä suoriutua yleensä tyydyttävästi, jopa usein hyvinkin, tehtävistään ei ole pelkkää yleistä puheenpartta, vaan perustuu numerotie-

Yläneen osuuskassan hallituksen kokoushuone.

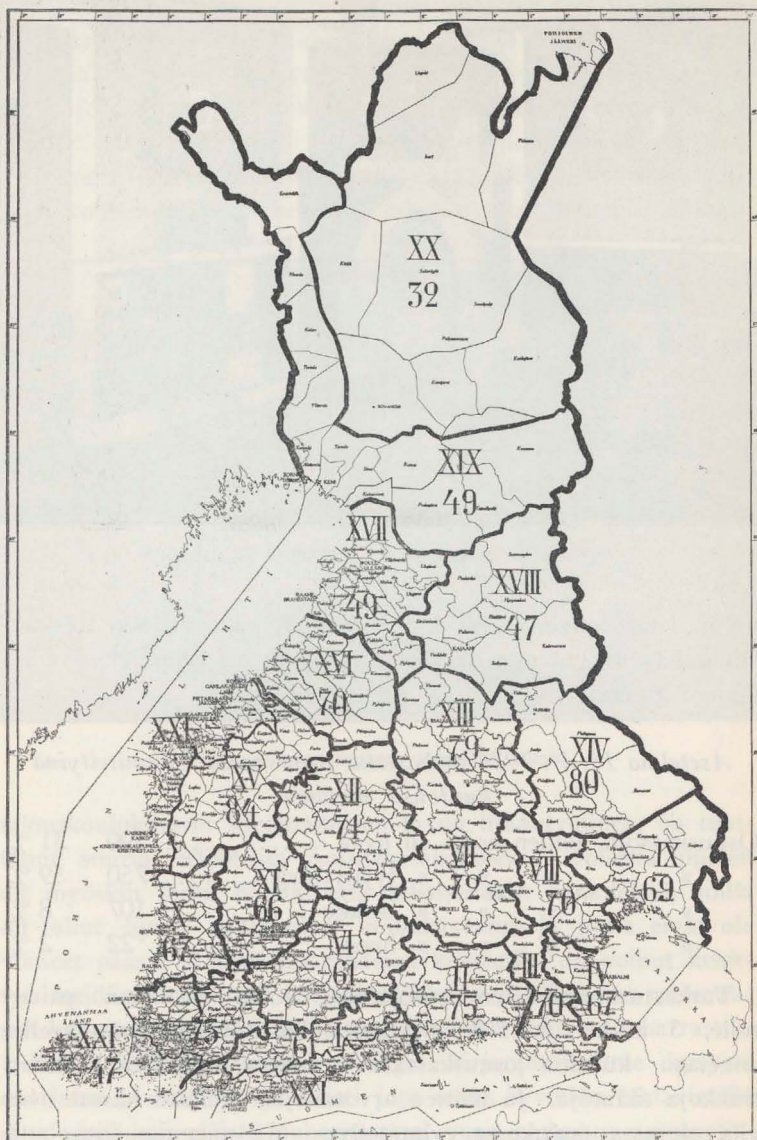
toihin, sitä osoittaa seuraava *asetelma 18*, jossa v. 1926 Keskuslainarahaston puolesta tarkastetut kassat on ryhmitelty niiden kunnon mukaan.

*Asetelma 18. V. 1926 tarkastetut osuuskassat ryhmiteltyinä
kuntonsa mukaan.*

Osuuskassoja, joiden hoito oli hyvä	390	31 %
» » » » tyydyttävä	750	59 %
» » » » heikko	107	8 %
» » » » huono	22	2 %

Tarkastuskertomusten perusteella, jotka laaditaan painetulle, 3 arkkia ja 175 kysymystä käsittävälle kaavakkeelle, annetaan kullekin osuuskassalle arvosana, seuraten verraten tiukkoja sääntöjä. Ja näitten arvosanojen mukaan kassat ovat yllä olevassa taulukossa ryhmiteltyt. Me näemme siitä, että

Kartta 19. Osuuskassojen luku eri tarkastuspiireissä v. 1927.

maassamme oli viime vuoden lopulla 390 hyvin ja 750 keskin-
kertaisesti hoidettua sekä ainoastaan 107 heikosti ja vain 22
huonosti hoidettua kassaa. Viimeksi mainittuihin nähden on
katsottu tarpeelliseksi ryhtyä erinäisiin toimenpiteisiin.

Tämän yhteydessä on syytä esittää *kartta 19* (siv. 38). Siitä
käy ilmi meidän tarkastuspiirimme, joissa kussakin asuu meidän
piiritarkastajamme, sekä niissä toimivien osuuskassojen luku.

Meillä on tätä nykyä käytettävänä 21 piirikonsulenttia,
jotka ovat osaksi Keskuslainerahaston, osaksi Pellervo-Seuran
palveluksessa. He ovat enimmäkseen nuoria tai keski-ikäisiä
miehiä, joista toisilla on pohjasivistyksenä seminaari-, toi-
silla maatalousammattikoulu-, toisilla kauppakorkeakoulukurssi.
Ennenkuin heidät asetetaan toimeensa, annetaan heille Kes-
kuslainerahaston puolesta erikoiskoulutusta ja -harjoitusta.
Sen jälkeen heitä ohjataan ja kehitetään osaksi tämän
tämästä lähetettävien kiertokirjeiden, osaksi vuosittain uusiutuvien
pitempiaikaisten neuvottelukokouksien avulla. Heidän toimensa
on sekä edesvastuullista että raskasta, sillä heidän on pitkin vuotta
oltava matkoilla ja oleskeltava salomailla hyvinkin puutteelli-
sissa oloissa. Erityisesti tämä koskee niitä konsulenteja, jotka
toimivat maamme itäisissä ja pohjoisissa piireissä.

Kuten jo varemmin olen maininnut, eivät konsulentit ole yksin-
omaan tarkastajia, vaan samalla opettajia ja innostajia. Heidän
kauttaan leviää kansaamme ei ainoastaan tilinpito-, eikä edes
yksin osuuskassojen hoitotaito, vaan yleinen osuustoimintasivistys
ja osuustoimintaharrastus: m. m. he auttavat maanviljelijöitä
suunnittelemaan ja perustamaan erilaisia heidän talouttaan edis-
täviä osuuskuntia sekä hoitamaan niitä kunnollisesti. Heidän
taloudellinen valistustyönsä on siis kansamme kehitykselle san-
gen arvokkaaksi katsottava.

II.

Osuuskassojen Keskuslainarahasto.

Suomessa perustettiin osuuskassoja varten keskuspankki, *Osuuskassojen Keskuslainarahasto-Osakeyhtiö*, v. 1902. Se lienee koko maailmassa ainutlaatuinen siihen nähden, että se perustettiin ennen kuin maassa oli lainkaan osuuskassoja, vaikka sen asiakkaisiksi piti tulla yksinomaan niitä. Tämän teki mahdolliseksi se, että valtiopäivät olivat eräitten asianharrastajain aloitteesta päättäneet, että jos perustetaan osakeyhtiö, jonka tarkoituksena on hankkia liikepääomaa maahan syntyville osuuskassoille, valtio ryhtyy sitä kannattamaan sekä huokeakorkeaisella kuoletuslainalla että vuotuisella avustuksella osuuskassaatteen tunnetuksi tekemistä ja osuuskassojen tarkastamista varten.

Uuden yrityksen perustivat yksityiset asianharrastajat, sitoutuen kuitenkin tyytymään sangen kohtuulliseen osinkoon siihen sijoittamalleen pääomalle sekä lisäksi luovuttamaan omistamansa osakkeet osuuskassoille sitä mukaa kuin näitä liittyi yritykseen osakkaiksi. Tällä tavoin laitos vähitellen oli tuleva kokonaan osuuskassojen omaksi. Laitoksen sääntöjen mukaan se ei saanut myöntää lainoja muille kuin hyväksymilleen osuuskassoille, jotka sitoutuivat rupeamaan sen osakkaiksi ja lunastamaan sen osakkeita määrättyssä suhteessa siltä nauttimaansa luottoon.

Kehitys ei ole kuitenkaan ollut täysin sellainen kuin alussa suunniteltiin. Sillä yrityksen tarvitsi jo v. 1917 lisätä osakepääomaansa, ja kun sitä ei voitu saada osuuskassoilta, jotka

Keskuslainarahaston toimisto Helsingissä, Simonk. 6.

päinvastoin itse olivat pääomien tarpeessa, täytyi uudelleen kääntyä yksityisten puoleen. Ja kun myöhemmin Keskuslainarahaston pääomantarve taas kasvoi, varsinkin kun sen piti ryhtyä ulkomailta lainoja hankkimaan, pidettiin välttämättömänä, että sen omien varojen suhde vieraisiin pääomiin oli saatava tuntuvasti parannetuksi. Tämä tapahtui siten, että Suomen valtio v. 1925 otti yhtiössä osakkeita sille varemmin myöntämiensä pysyvien lainojen määrää vastaavalla summalla; tästä tuli 25 miljoonaa markkaa sellaisten osakkeitten osalle, jotka eivät oikeuta osinkoon, ja $7\frac{1}{2}$ miljoonaa markkaa sellaisen osakkeitten osalle, jotka nauttivat osinkoa.

Näin on Keskuslainarahaston *osakepääoman* luonne vaihdellut kuluneena ajanjaksona seuraavasti.

Taulukko 20. Keskuslainarahaston osakepääoman jakautuminen.

Vuonna	Yksityisillä Smk	Valtiolla Smk	Osuuskunnilla Smk
1902	288 800	—	11 200
1910	220 600	—	79 400
1920	624 900	—	675 100
1925	—	32 500 000	6 000 000
1926	—	32 500 000	7 500 000

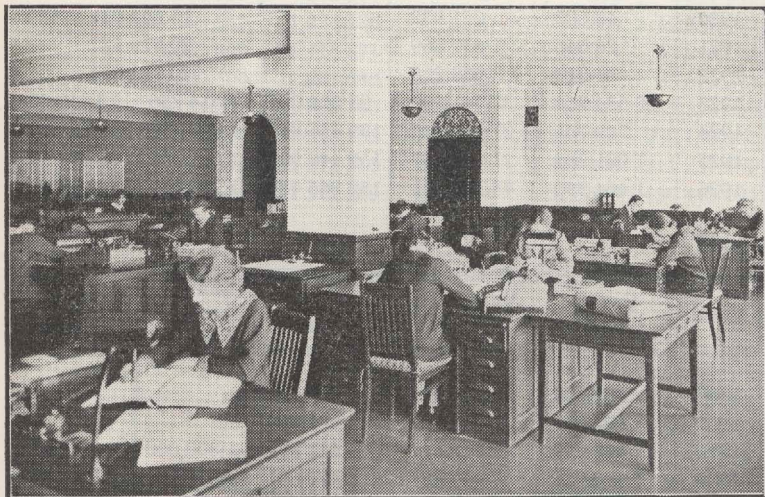
Kuten näkyy, on valtiolla tätä nykyä verrattomasti suurin osa yhtiön osakkeista hallussaan. Mutta sääntöjen mukaan on osakkaitten äänioikeus siinä määrin rajoitettu, että osuuskas-
soilla on yhtiökokouksissa määräämisvalta. Sitäpaitsi on 7.5 miljoonaa markkaa valtion omistamasta osakepääomasta sellaista, jonka osuuskassat voivat lunastaa itselleen; tämä lunastus alkaa tästä vuodesta (1927) lähtien.

Keskuslainarahaston *tarkoituksena* on sen osakkaiksi liittyneiden, maanviljelijäin perustamien osuuskassojen välityksellä tyydyttää näiden jäsenten, varsinkin pienviljelijäin, luotontarvetta mahdollisimman edullisilla ehdoilla. Tätä varten yhtiö myöntää luottoa sellaisille lainmukaisesti perustetuille osuuskassoille, jotka ovat järjestetyt ja joita hoidetaan yhtiön siinä tarkoituksessa asettamien perusteiden mukaan sekä alistuvat yhtiön valvonnan alaisiksi. Sitäpaitsi yhtiö voi sääntöjensä mukaan ulottaa lainanantonsa myös muihin maanviljelijäin taloutta edistäviin osuuskuntiin. Tosiasiassa kehitys on kuitenkin vienyt siihen, että yhtiön lainat näille muille osuuskunnille, pääasiassa osuusmeijereille, menevät suurimmaksi osaksi osuuskassojen välityksellä.

Keskuslainarahaston tehtäviin on tämän luotonannon lisäksi alusta saakka kuulunut ja kuuluu edelleenkin osuuskassojen

tarkastus ja osuustoiminnallinen neuvonta osuuskassojen sekä hoitajien että jäsenten keskuudessa. Millä tavalla tämä tarkastus ja neuvonta tapahtuu, siitä on aikaisemmin (siv. 37—39) tehty selkoa. Tätä varten yhtiö on nauttinut valtiolta vuotuista avustusta, joka v. 1926 nousi 1 248 000 markkaan.

Voidakseen tyydyttää paikallisten osuuskuntien luoton-tarvetta yhtiö on hankkinut lainoja ensiksikin valtiolta sekä val-

Keskuslainarahaston toimisto sisältä.

tiontakuualla osaksi postisäästöpankilta, osaksi erinäisiltä ulkomaiden pankeilta. Tämän lisäksi se on varemmin ottanut pienempiä kotimaisia obligatiolainoja sekä nauttii luottoa Suomen Pan-kilta. Vuodesta 1920 lähtien sillä on ollut oikeus ottaa talletuksia yleisöltä. Tämä rahälähde on kuitenkin toistaiseksi ollut verraten vähäinen, kuten siv. 44—45 olevasta taulukosta näkyy. Osuuskassatkin ovat toistaiseksi kyenneet verraten vähän tallettamaan varoja Keskuslainarahastoon, mutta näyttää siltä kuin tästä lähteestä rupeaisi herumaan varoja tulevaisuudessa enemmän.

Varat

Taulukko 21. Keskuslainarahaston

Vuosi	Kassa	Kotimaiset kirjeen- vaihtajat	Saatavia osuuskas-		
			konttoku- ranttilainat	osuusmei- jerilainat	vekselit
1905	807	514 976		641 775	
1910	548	230 803		4 033 715	
1915	14 581	872 929		6 234 223	
1920	48 602	221 952		15 662 031	
1921	28 046	1 637 869		29 179 122	
1922	31 313	3 968 216		70 113 844	
1923	10 634 764	31 741 390	98 064 024	4 614 256	19 840 208
1924	729 701	21 736 276	139 456 858	6 046 456	49 868 000
1925	1 021 288	21 976 837	159 448 998	11 001 306	95 815 500
1926	1 464 350	43 522 571	152 865 489	21 220 819	146 733 900

Velat

Vuosi	Osake- pääoma	Vara- y. m. rahastot	Valtion- lainat	Lainoja Suomen Pankilta	Muita lainoja
1905	300 000	8 963	800 000	—	—
1910	300 000	79 882	4 002 000	—	—
1915	1 000 000	168 817	4 611 820	1 800 000	20 000
1920	1 300 000	444 804	6 470 691	2 000 000	3 673 989
1921	1 700 000	439 839	21 440 312	2 000 000	4 827 251
1922	2 500 000	705 482	54 337 022	10 050 000	2 154 000
1923	2 500 000	1 181 833	91 810 833	13 840 000	46 198 000
1924	4 000 000	2 454 257	116 494 596	24 092 914	57 844 900
1925	38 500 000	17 281 419	97 400 404	24 984 000	87 897 900
1926	40 000 000	17 769 371	156 918 519	8 580 227	166 543 167

Keskuslainarahaston antolainaus osuuskassoille on alussa yksinomaan, mutta myöhemminkin hyvin huomattavassa määrässä tapahtunut konttokuranttiluoton muodossa, ja osuuskassojen ja yhtiön välinen liike on tällä tilillä ollut hyvin vilkasta. Vuodesta 1923 alkaen on tämän ohella myönnetty yhä kasvavassa määrässä vekseliluottoa. Näitten luottomuotojen lisäksi on myönnetty pitempiaikaisia kuoletuslainoja, joista

omaisuustase vuosina 1905—1926.

Varat

soilta	Saatavia muilta osuus- kunnilta	Arvo- paperit	Kalusto	Eri tilit	Yhteensä
kiinnitys- lainat					
	—	150	555	—	1 158 263
	—	286 298	1	—	4 551 365
	401 710	292 804	1	800	7 817 048
	163 667	1 223 136	1	33 384	17 352 773
	3 652 600	1 418 271	1	27 254	35 943 163
	3 800 300	11 263 043	50 000	448 557	89 675 273
2 789 270	5 181 500	11 860 143	90 000	510 804	185 326 359
3 309 162	5 764 700	11 315 753	100 000	831 961	239 158 867
5 715 679	3 708 345	11 272 510	200 000	1 577 106	311 737 569
68 896 915	9 489 625	11 572 589	100 000	577 635	456 443 893

Velat

Obligatio- lainat	Talletukset	Postilähe- tysvekselit	Eri tilit	Voitto	Yhteensä
—	—	—	29 022	20 278	1 158 263
—	—	—	133 844	35 639	4 551 365
—	131	—	149 804	66 476	7 817 048
2 469 000	753 142	—	202 517	38 630	17 352 773
2 458 000	2 203 361	359 178	258 777	256 445	35 943 163
12 936 000	3 867 831	1 403 255	1 278 485	443 198	89 675 273
14 314 000	8 009 158	3 751 695	2 477 920	1 242 920	185 326 359
14 190 000	13 181 246	1 801 618	4 304 637	794 699	239 158 867
14 065 000	23 168 135	1 997 964	5 632 747	810 000	311 737 569
13 939 000	39 734 973	2 445 697	8 652 355	1 860 584	456 443 893

osuuskassat ovat saaneet myöntää samanlaisia lainoja osaksi osuusmeijereille ja muille osuuskunnille, osaksi kiinnitystä vastaan yksityisille maanviljelijöille.

Millä tavoin Keskuslainarahaston lainausliike on kehittynyt, selviää tällä aukeamalla olevasta taulukosta 21.

Edellisessä esitetystä lainausliikkeestä, joka erityisen nopeasti on kasvanut vuodesta 1922 lähtien, johtuu, että yhtiön liike-

vaihto on vastaavassa määrässä kasvanut. Sitä kuvaa lähemmin seuraava *taulukko 22*.

Taulukko 22. Keskuslainarahaston liikevaihto vv. 1905—1926.

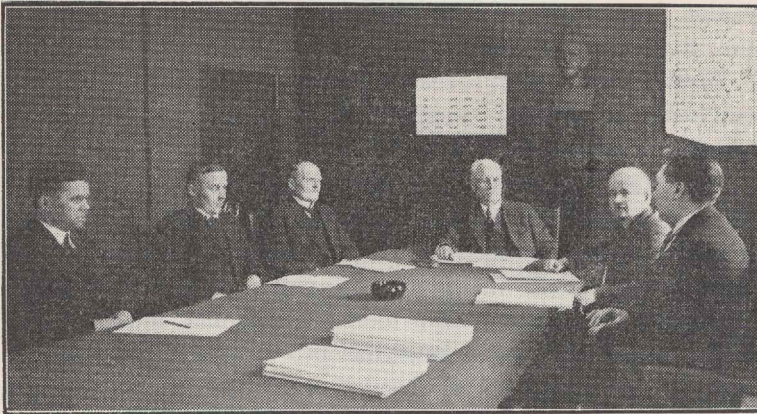
Vuosi	Kokonais- liikevaihto Smk	Vaihto kassatilillä Smk	Osuuskassojen tili	
			Saanto Smk	Anto Smk
1905	5 093 000	1 342 000	653 000	30 000
1910	14 065 000	2 127 000	4 439 000	572 000
1915	28 329 000	6 614 000	7 024 000	1 041 000
1920	160 696 000	62 262 000	30 560 000	14 944 000
1921	343 692 000	162 202 000	57 072 000	28 000 000
1922	778 937 000	355 246 000	104 714 000	34 795 000
1923	1 364 779 000	614 190 000	218 675 000	93 654 000
1924	2 202 437 000	992 409 000	408 711 000	210 486 000
1925	3 738 829 000	1 655 120 000	698 299 000	427 567 000
1926	6 313 080 000	2 862 496 000	1 123 146 000	734 861 000

Tämän aukeaman *taulukossa 23* on esitetty Keskuslainarahaston *tulostaseen* kehitys vuodesta 1905 lähtien. Siitä käy ilmi, että yhtiön tulot ovat olleet hyvin vaatimattomat. Se johtuu osaksi

Menot

Taulukko 23. Keskuslainarahaston

Vuosi	Palkat, kulungit ja verot	Osuus- kassojen tarkastus ja ohjaus	Poistoja kalustosta ja arvo- papereista	Voitto	Yhteensä
1905	41 237	8 146	555	20 278	70 216
1910	158 355	26 179	392	35 639	220 565
1915	191 531	45 213	1 625	66 476	304 845
1920	699 810	111 884	—	38 630	850 324
1921	893 116	266 344	138 320	256 445	1 554 225
1922	874 597	496 045	48 801	443 198	1 862 641
1923	908 010	588 398	20 537	1 242 919	2 759 864
1924	1 498 377	1 017 204	72 509	794 699	3 382 789
1925	3 047 678	1 245 274	162 908	810 000	5 265 860
1926	2 591 653	1 503 432	354 971	1 860 584	6 310 640

Keskuslainarahaston nykyinen johtokunta.

siitä, että yhtiö ei ole harjoittanut sellaisia pankkiliikkeen muotoja, jotka voivat tuottaa huomattavia konjunktuurivoittoja, mutta pääasiassa siitä, että yhtiön tehtävänä on hankkia liike-pääomaa osuuskassoille *mahdollisimman halvalla korolla*. Tässä tarkoituksessa yhtiö on toisinaan ottanut välittääkseen

tulostase vv. 1905—1926.

Tulot

Korkovoitto	Valtion määrä-raha osuuskasso-jen ohjausta ja tar-kastusta varten	Muut tulot	Yhteensä
50 216	20 000	—	70 216
198 172	20 000	2 393	220 565
292 358	10 000	2 487	304 845
800 054	50 000	271	850 324
1 479 225	75 000	—	1 554 225
1 785 651	75 000	1 990	1 862 641
2 462 067	75 000	222 797	2 759 864
3 305 959	75 000	1 830	3 382 789
4 036 802	1 229 058	—	5 265 860
5 044 657	1 248 000	17 983	6 310 640

valtion myöntämiä lainoja erinäisiin tarkoituksiin, hyötymättä siitä itse millään tavoin.

Tästä johtuu luonnollisena seurauksena, että yhtiön liikkeestä syntyneet vuosivoitot ovat olleet verraten vähäiset, kuten taulukko osoittaa.

Mutta toiselta puolen yhtiön toiminnan luonteesta on johtunut sekin, että sen ei ole koko olemassaoloaikanaan tarvinnut kärsiä mitään tappiota osuuskassoille harjoittamastaan lainausliikkeestä. Seurauksena tästä on ollut, että yhtiön kehitys tulostaseen perusteella katsellen on tosin ollut vaatimatonta, mutta toiselta puolen tasaista ja varmaa edistymistä.

Keskuslainarahaston *asioita hoitaa* hallintoneuvosto ja tämän asettama johtokunta.

Hallintoneuvostoon kuuluu 12 jäsentä, joista Suomen Pankki sekä Suomen hallituksen valtiovarain- ja maatalousministeriö asettavat kukin yhden jäsenen ja vuosikokous valitsee 9.

Johtokuntaan kuuluu sen tavallisia juoksevia asioita käsiteltäessä 3 yhtiön palveluksessa olevaa johtajaa sekä tärkeämissä kysymyksissä näiden lisäksi 2 yhtiön ulkopuolelta valittua jäsentä, joista toinen on lakitieteellisen ja toinen maataloustieteellisen sivistyksen saanut.

III.

Loppusanat.

Esittämäni tosiasiat ovat antaneet meille tilaisuuden nähdä Suomen osuuskassaliikkeen ulkonaisen kasvun ja sen aineelliset saavutukset. Ja me voimme pääasiassa iloita niiden johdosta.

Mutta meidän on muistettava, että »Isä Raiffeisen» — minkä nimisenä hänet tunnetaan yli maailman —, kuuluen niihin jalokivenlöytäjiin, joista Viktor Rydberg puhuu, ei asettanut alkuunpanemansa liikkeen päämääräksi vain aineellisen hyödyn tavoittelua. Tämän rinnalle ja yläpuolelle hän asetti osuuskassoihin liittyvän *maalaisväestön henkisen ja varsinkin sen siveellisen tason kohottamisen*.

Raiffeisen ymmärsi näet hyvin, että joskin suurkapitalistiset liikkeet, jotka keinottelujen avulla saavat suuria voittoja, voivatkin menestyä, vaikkei niiden johdossa aina noudatettaisikaan siveellisiä periaatteita, niin osuustoimintaliike ei voi ajan pitkään olla sellaisesta kärsimättä ja siihen kukistumatta. Ja hän oli oikeassa myös siinä, että maalaisväestö itsekään ei voisi pysyväisesti päästä paremmalle taloudelliselle tasolle, ellei sitä saataisi siveellisesti kohoamaan siitä alennustilasta, missä se hänen kotiseudullaan silloin eli.

Senvuoksi hän koetti — kuten alussa kerroin — saada etupäässä pappeja kassojensa johtoon. Ja verraten lyhyessä ajassa hän tässä suhteessa pääsikin erinomaisen kauniisiin tuloksiin, kuten edellä mainitsemani Pellervo-Seuran julkaisema kirjanen »Papit ja osuustoiminta» vakuuttavasti osoittaa. Liitän tähän siitä muutamia otteita.

Erään saksalaisen seurakunnan kirkkoherra kirjoittaa: »Maalaisväestö tarvitsi jotakin, joka kaikkiin maalaisväestöä koskeviin oloihin valoi uutta elämää, joka vahvisti maaseudun yhteiskunnallisen elämän siveellisiä perustuksia, luottamusta ja sen ehtoja, rehellisyyttä kaupanteossa ja muussa yhteiselämässä, joka toi valoa ja valistusta ja joka olosuhteiden mukaan voi lieventää aineellista puutetta. Tätä ei voinut mikään hallitus eikä mikään keskusvirasto tehdä. — — — Täytyy itse olla virkamiehenä maalla tai suurempana maanviljelijänä, ymmärtääksensä, kuinka kahdessa vuosikymmenessä, kaikista esteistä huolimatta, osuuskassat täydelleen valloittivat maan, ja käsittääksensä, kuinka juuri se sääty, jonka haltuun kansan henkinen ja siveellinen hoito on uskottu, kaikella voimallaan ryhtyi tähän asiaan. Papit uskoivat ja uskovat vielä nytkin, vuosien kokemuksiin nojaten, että *he osuuskassoissa ovat löytäneet sen lääkkeen, joka jälleen on tekevä maalaisväestön terveeksi*».

Eräs toinen kirkkoherra kirjoittaa:

»Säästäväisyys ja järjestyksen halu, työinto ja siveellisten voimien ponnistaminen, järjestetty perhe-elämä ja uskonnollisen mielenlaadun edistäminen, nämä ovat ne jalot hedelmät, jotka ovat tuhansissa tapauksissa olleet tuloksena osuuskassojen toiminnasta. Juoppous, tuo tylsän viimeinen lohdutus, surullinen riidanhalu, kärejäöimiset, jotka aina seuraavat kysymystä kunkin omasta, kaikki ehkäistään, vihollisuus lauhuu ja ihmiset tuntevat tämän. Kuinka tärkeätä tämä onkaan meidän rikkinaiselle, kaikista siveellisistä perustuksista irtaantuneelle ajallemme!»

Ja kolmas pappi tunnustaa, että: »*Meidän osuuskassamme on enemmän edistänyt siveellisyyttä seurakunnassamme kuin kaikki minun saarnani yhteensä*».

Näin Saksassa.

Jos Isä Raiffeisen nyt vaatisi meitä suomalaisia tilille siitä, miten *me* täällä Suomessa olemme hänen jättämänsä jalon perinnön henkistä ja siveellistä puolta hoitaneet, niin mitä *me*

voisimme hänelle vastata? Voisimme kyllä viitata siihen, että olemme saaneet maalaisväestön tilaamaan Pellervo-lehteä 100 000 kappaletta ja että olemme kasvattaneet maaseudun syrjäkyliin parituhatta henkilöä, jotka pystyvät kirjanpitoon ja tilintarkastukseen ja joista melkoinen määrä sen jälkeen on kohonnut useihin tärkeisiin luottamustoimiin; voisimme myöskin kertoa, kuinka me olemme saaneet suuren määrän ennen huolimattomia maalaisia täsmällisesti hoitamaan raha-asioitaan; lisäksi voisimme vielä ilmoittaa, että vaikka puoluekiikko ja puolue-epäluulo muilla aloilla on rikkirepinyt kansamme, nämä ominaisuudet tuskin ollenkaan ovat päässeet vaikuttamaan osuustoiminnan alalla. Uskallanpa väittää, että tämä eri puolueisiin kuuluvien maalaisten rauhallinen yhteistoiminta osuuskunnissamme ei ole ollut terveellisesti vaikuttamatta maanviljelijäin puoluevastakohtien laimentumiseen politiikankin alalla.

Mutta sittenkin! Pelkään, että meidän on nöyrästi tunnustettava, että Isä Raiffeisen havaitsisi meidän osuustoimintaväkemme vielä hyvin puutteelliseksi siveellisessä suhteessa. Sillä monet merkit ovat osoittaneet, että se siveellinen höltyminen liike-elämän alalla, jonka sota aiheutti, ei ole ollut jättämättä rumia täpliä meidän osuustoimintaamme, m. m. osuuskassaliikkeeseen, sekä että osuustoimintaväkemme osalta on havaittu tärkeissä tilanteissa puuttuvan riittävää siveellistä ryhtiä. Lisäksi se köyhtyminen, mikä tapahtui vuoden 1923 kadon kohtaamisissa osissa maatamme, väkisinkin pakotti siellä höllentämään niitä ankaria lainausperiaatteita, joita yleensä on koetettu noudattaa.

Mutta kun tämä nyt tänä itsetutkisteluksen hetkenä on tullut meille selväksi ja kun meidän se on näin avomielisesti tunnustettava, olen varma siitä, että se on velvoittava meitä ottamaan yhdeksi lähitulevaisuuden tärkeimmäksi tehtäväksi tarmokkaan työskentelyn osuustoiminnan *siveellisten päämäärien hyväksi*. Meillä tosin ei ole sitä varten käytettävänäamme pappeja osuuskassojemme johtomiehinä, mutta sellaisina on meillä hyvin suuri määrä aatteellisia ja jaloja pyrkimyksiä ta-

voittelevia henkilöitä. Meillä on lisäksi sellaiset tärkeät elimet kuin 21 piiritarkastajaamme, jotka samalla harjoittavat *suuri-arvoista valistustyötä*, sekä Pellervo-lehti, joka leviää kaikille osuuskassojen jäsenille ja jonka tehtäviin kuuluu m. m. osuustoiminnan siveellisen puolen elävöittäminen.

Meidän on siis nyt ryhdyttävä entistä suuremmalla tarmolla toimimaan osuustoimintaohjelman siveellisen puolen hyväksi, ja olen varma siitä, että saamme pian nähdä, kuinka Raiffeisenin löytämällä jalokivellä tulee olemaan *meidänkin maalaisväestömme siveellistä ryhtiä uudistava voima*.

